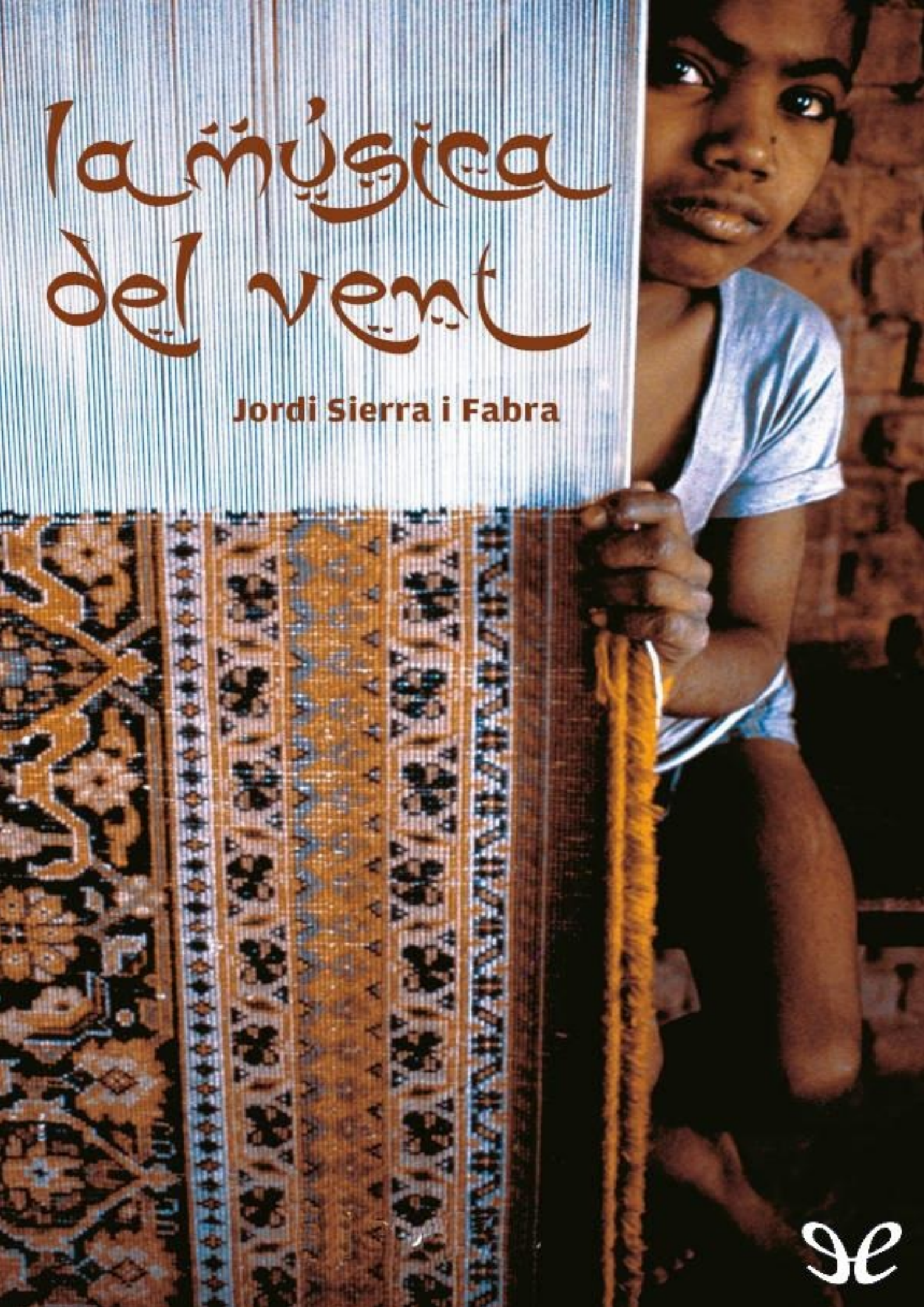

la música del vent

Jordi Sierra i Fabra

És una petició de socors, un crit desesperat, i el periodista no se'n pot desentendre. Tot i que hi ha milions de nens explotats al món, el missatge té un nom, Iqbal, i una procedència: la ciutat de Madurai. Un viatge fins a la botiga on es va comprar la catifa mostrarà al periodista la realitat dels nens esclaus venuts pels propis pares. Però, què pot fer un occidental en un entorn desconegut i en un món que permet l'esclavitud infantil? L'insòlit desenllaç de la història, ple de força i coratge, és un cant d'esperança, tan necessària si es vol eradicar definitivament l'explotació infantil.

Jordi Sierra i Fabra

La música del vent

ePub r1.0

Titivillus 18.08.2019

Títol original: *La música del vent*
Jordi Sierra i Fabra, 1998

Editor digital: Titivillus
ePub base r2.1

Aquesta història és inventada. Amb tot, l'Iqbal Masih és real, va existir. Aquest llibre està dedicat a ell i a tots els que, per a la nostra vergonya impotent, viuen, han viscut o viuran com va viure (i com va lluitar) ell.

RECORD

Fugíem a través de la nit.

Quasi, fins i tot, a través del temps.

Perquè del que ens escapàvem era de les tradicions mil·lenàries, la història, la incultura, el domini del dèbil pel fort, la intolerància, l'esclavitud...

Tares arrelades en el submón de la meva fascinant Índia.

Déu meu... la meva fascinant Índia.

Un oceà perdut, distant i remot, sense costes fins a on nedar. No crec que ningú no s'hagi sentit més sol que jo en aquells moments, mentre corria i corria.

No es movia res, tret de nosaltres.

Deu persones, nou nens i un adult. La gran evasió.

—Narayan!

—Per aquí!

El pati, el mur interior. Primer ella; després la resta. Jo els hi pujava i ella els passava a l'altra banda. Com plomes. Tot i això, l'opressió que sentia al pit m'impedia respirar.

Què estava fent?

Per què era allà?

Si m'ensexampaven, què podia dir? Em tancarien en una presó índia i en llençarien la clau. Segrest? Com a mínim. Els meus fills creixerien preguntant-se per què el seu pare havia preferit nou desconeguts abans que ells.

Vaig començar a suar.

I, de sobte, ella va retrocedir, va tornar enrere.

—Narayan, què fas?

Em va mirar, amb els seus ulls intensos, carregats de llum.

—Jo torno de seguida.

—No!

—Torno de seguida, esperi al carrer.

Tornaria de seguida? On anava? Vaig pensar que volia agafar diners.

—No necessitem res, puja!

—No!

Va desaparèixer al pati, va saltar el segon mur i la vaig perdre en la foscor. Només era una nena, però era la líder. Sense ella... Vaig mirar els meus vuit companys.

Vaig arribar al nivell del carrer, al davant de l'escamot, obeint-la gairebé per instint, però encara més per por. Els meus vuit acompanyants, amb tot, sabien què estàvem fent. Els grans ajudaven els més petits. Hi havia una estranya disciplina. Per estrany que semblés, formàvem un equip. I jo era el seu déu. El déu la promesa del qual significava la Llibertat.

La nit a Madurai era silenciosa.

En arribar a la cantonada del carrer em vaig posar a esperar.

Va ser l'espera més tensa, terrible, dramàtica i especial de la meva vida.

Va ser en aquell instant que tot em va passar pel cap.

Minut a minut.

Com el condemnat a mort que veu acostar-se la fi i recorda la seva existència.

En el meu cas no era tant. Solament des d'aquell dia. Des de la trucada del meu cosí.

Sí, els cinc minuts pitjors de la meva vida.

Abans que es desfermés la tempesta i que les flames del gran incendi ens empenyessin altre cop pels carrers de la ciutat a mi i els meus... alliberats?

Algú va escriure una vegada: «Si els ocells no són lliures de les cadenes del cel, què pretenem nosaltres a la presó de la Terra?».

—Ets boig —em vaig dir abans que tornessin les preguntes.

Per què era allà?

Què dimonis hi feia?

A què jugava?

No era cap joc. Ho sabia.

Mai no ho havia estat.

Des del mateix moment en què vaig escoltar la trucada del Martí.

La trucada del Martí, aquell dia carregat d'ocres...

PRIMERA PART

Antecedents

Era un dia com molts d'un octubre farcit d'ocres. M'agraden els octubres. Tenen alguna cosa que convida a la reflexió i la serenor després de la bogeria de l'estiu i abans de la nova bogeria que representa el Nadal. Avui dia passem de preparar les vacances d'estiu a preparar el consumisme nadalenc. De manera que l'octubre és una illa. Et recuperes del que acabes de viure i encara no penses en el tret de sortida nadalenc que disparen ja al novembre, tan bon punt els grans magatzems, les marques de caves i, sobretot, les de joguines, envaeixen els televisors amb els seus «missatges» de pau.

Hem substituït el «respira, així saps que ets viu» pel «consumeix, així saps que ets feliç».

Però no és d'això que vull parlar-vos.

Aquell dia d'octubre van canviar moltes coses, fins i tot per a mi, tan acostumat a viatjar d'aquí cap allà i ficar-me en embolics, atesa la meva condició de periodista.

Aquell dia d'octubre va sonar el telèfon, cap a les dotze del matí, i vaig haver de deixar d'escriure l'article que havia d'entregar a la tarda a la redacció d'una revista que paga bé. Ja se sap. Hi ha feines bones que fas de gust i que estan mal pagades i feines bo-nes que no fas tan de gust però que estan ben pagades. Aquella era de les ben pagades. Ajuden a viure. Sobretot quan es treballa de *free lance*, o sigui, pel teu compte. Velles seqüeles dels meus anys hippies.

Vaig despenjar l'auricular i vaig sentir la veu d'en Martí.

En Martí és el meu cosí.

—Albert?

—Caram, l'aparegut. Què hi ha? No sabia res de tu des de la revetlla de Sant Joan.

—Acabem de tornar de l'Índia.

—Vaja, t'hi vas decidir! Me n'alegro; què t'ha semblat?

—Tenies raó, és un món fascinant, encara que dur. I ha passat una cosa.

—Una cosa?

—Sí. Podries venir a casa aquest vespre? Sopem, t'ensenyo les fotos, encara que no siguin res que tu no hagis vist abans, i te'n parlo. Fet?

—No sé si l'Estrella té cap pla, però per mi... d'acord. Si és que no puc, et truco al migdia, et sembla?

—D'acord.

—Escolta.

—Què?

—M'has intrigat.

—És clar, és clar. Doncs, espera't i ja ho veuràs.

Vaig penjar el telèfon. Era veritat. M'havia intrigat. Que en Martí m'intrigués tenia la seva part de sorpresa. El meu cosí és un bon paio, però... bé, no és com jo. Ni millor ni pitjor. Només diferent. Cada any solia fer vacances pel setembre i visitar llocs típics; jo l'havia convençut que havia de canviar d'aires. Sempre parlava de la sort que jo tenia de conèixer països exòtics i llunyans. Jo li deia que als països exòtics i llunyans s'hi pot anar igual que a Londres o Roma i fins i tot pels mateixos diners o menys. És clar que en alguns llocs, com el Tibet o Papua-Nova Guinea, les condicions de vida són dures. No a tot arreu hi ha Hiltons o Sheratons. Atès el meu amor per l'Índia, li havia suggerit que comencés per allà si de veritat volia conèixer una mica aquest món nostre on ens ha tocat de viure. I m'havia fet cas.

Poc em podia imaginar que això seria la causa que jo tornés a l'Índia abans que no havia previst i que la meva vida canviés una vegada més, encara que només fos en l'esfera anímica, personal. Aquesta esfera íntima que tots tenim i que portem molt endins de nosaltres i que, en definitiva, és el motor que ens permet seguir, viure.

Saber i creure.

Quan va arribar l'Estrella, la meva dona, que és mestra, i li vaig dir que ens havien convidat, no hi va posar cap entrebanc. No, no tenia cap pla. I podíem deixar els nostres fills amb la seva mare, com solíem fer. De manera que vaig enllestir l'article, vaig anar a entregar-lo a la redacció de la revista juntament amb la factura i me'n vaig tornar a casa, amb el temps just per canviar-me de roba i comprar una ampolla de vi per no arribar amb les mans buides.

Després vam sortir.

A l'octubre l'aire sol ser net, perquè a Barcelona sol ploure. És com si la gent es pogués veure millor, tot i que en general ningú miri ningú i caminem sempre sols.

Aquella era una nit agradable, molt agradable.

La vaig recordar molt, després, quan era allà.

El meu cosí i la seva dona, la Bernada, tenien preparat un dels seus clàssics sopars informals a base d'amanida, pasta freda, taula de formatges, *foie gras* i diferents tipus de pans, torrats o amb tomàquet. Ells no tenen fills, no contribueixen a perpetuar l'espècie ni a alegrar la vida. Aquesta és una altra de les meves guerres, de vegades perduda. Sempre dic que un no aprèn res de debò fins que no és pare. Però això és una altra història.

Ens van rebre com podíem esperar, alegres i feliços, tot i que ell també estava expectant, li ho vaig notar. La Bernada va exposar en menys d'un minut tot el que l'Índia li havia semblat, posant l'èmfasi en la misèria del país i la duresa del viatge. No hi tornaria mai més a la vida. Això sí, hi havia comprat moltes coses. Jo no em vaig desviar del tema, perquè la meva primera pregunta, després de fer-nos una abraçada i suportar el reguitzell de queixes de la Bernada, va ser:

—De què em vols parlar?

—Ei! Després, d'acord? —va saltar de seguida la Bernada, amb el seu geni viu—. Primer soparem tranquil·lament. I, a més —va fer cara de sobirà fastigueig—, segur que no és més que una broma. Però com que el Martí de vegades està tan boig com tu...

Tinc fama de boig.

Tot aquell que navegui contra corrent, que sigui diferent dels altres i no estigui dins els cànons, especialment de la gran massa social, té fama de boig.

M'encanta la meva fama.

I ser boig.

—D'acord, però...

Vaig mirar el meu cosí, que va posar cara de circumstàncies. No s'atrevia a portar la contra a la seva dona.

—Vine —la Bernada va agafar l'Estrella per la mà—. Vull que vegis tot el que he comprat. Quines coses, quines coses!

—Res d'ivori, suposo —la vaig aturar jo.

—Que no, home, que no, que n'ets, de pesat! Tot i que ja m'hauria agradat, perquè hi havia unes meravelles...

—No vas deixar de comprar-ho perquè fos car —li va dir el Martí—, sinó per l'Albert, que t'hauria esbronat de valent i probablement no hauria tornat a posar els peus en aquesta casa.

—Au, va, calla, calla! —es va posar combativa—. I si està tan vigilat i prohibit, per què en venen a tot arreu encara que sigui d'amagat, eh?

Va donar per acabada la breu disputa i se'n van anar totes dues. Bé, més aviat se'n va anar la Bernada arrossegant l'Estrella. L'Índia pot agradar o no agradar, però per a una compradora compulsiva com la dona del meu cosí és un paradís. Seda, pell, talles

de ferro o fusta —a més de l'ivori, prohibit i il·legal—, dibuixos i pintures sobre diversos tipus de suport, des del paper envellit fins a tela, colors brillants...

En Martí i jo ens vam mirar.

—Hi havia ivori —em va dir amb pesar—. Te'l treien de sota els taulers a tots els hotels i la gent en comprava i en demanava. T'hauries posat malalt.

—Acostumo a posar-me malalt —vaig reconèixer—. I m'encanta quan a algú l'hi agafen a la frontera. Ja no puc fer res pel pobre elefant, però...

—En fi —el meu cosí es va arronsar d'espatlles, un gest característic en parlar del tema, que no només fa ell sol—. Què vols prendre?

—No res, gràcies. Em pots avançar alguna cosa? —vaig insistir—. El teu to no semblava el del turista que està boig per ensenyar el que ha comprat als amics.

—La Bernada té raó, és millor després —va sospirar en Martí.

—Digue'm almenys si es tracta d'un tema per a un reportatge o...

—Continues sent membre de totes aquelles ONG, és clar.

—Ja saps que sí, d'Amnistia Internacional, Metges sense Fronteres, Greenpeace, Ajuda d'Acció Directa i d'un parell d'organitzacions no governamentals més, tot i que sempre pel meu compte, de franc tirador, sense lligams de cap mena tret del pagament de la meva quota anual. En això no canvio.

—Aleshores això t'interessarà, tranquil.

No ho estava. En Martí havia aconseguit despertar alguna cosa més que la meva curiositat. Això no obstant, ni que només fos per cortesia, vaig haver d'esperar pacientment. La Bernada estava en plena sessió d'ensenyar a l'Estrella les seves noves adquisicions. Just quan vam entrar nosaltres estenia als seus peus una catifa enrotllada.

—I aquesta és la catifa —li deia a la meva dona—. Oi que és una meravella? I baratíssima! Quant diries que ens va costar? Regatejant, és clar, perquè mira que els agrada regatejar, eh!? Es poden passar el dia amb l'estira-i-arronsa. Tenien unes catifes grans, enormes, però és el que jo dic, com te l'emportes? Perquè que ens l'enviïn... Jo no me'n fio, ho sento. Almenys he portat aquesta. És que estic enamorada de la meva catifa, saps? Enamoradíssima. Encara que no sé on posar-la, mira. En fi, que t'he d'explicar si ja hi has estat, oi?

—Una vegada —va reconèixer l'Estrella—, com tu ara. L'expert és l'Albert.

—De totes maneres, renoi aquesta catifa i les seves maleïdes sorpreses... —La Bernada va mirar el seu marit.

En Martí em va mirar a mi i després va acotar el cap.

Jo em vaig tornar a mirar la catifa.

Aleshores vaig saber, per alguna estranya raó, ja que sempre em refio del meu instint i perquè, de vegades, és tot el que tinc de debò, que érem allà per la catifa.

Tot i que no podia intuir-ne el motiu.

Ni remotament.

La catifa va ser present durant el sopar, perquè l'Estrella va dir a la Bernada que el millor lloc era el menjador i no pas a sota de cap tauleta, sinó just a l'entrada, perquè es veiés més. A la dona del meu cosí li va semblar genial.

De manera que allà la teníem.

Era petita, un metre vint per seixanta centímetres més o menys, de color predominantment vermell, gruixuda, treballada amb cura, amb un d'aquells dibuixos impossibles, plens de simetries barroques i preciosistes. Els costats més curts tenien un serrell de pocs centímetres. Jo no en podia apartar els ulls, perquè notava la tensió amb què la mirava en Martí. Per això, després de despatxar quasi tot el que la Bernada havia posat a taula, ja no vaig poder suportar més la impaciència i vaig afrontar el tema:

—Bé, i ara es pot saber per què m'has fet venir?

—No voleu veure abans les fotos del viatge? —va mirar de mantenir una mica més la calma la nostra amfitriona.

—No —li vam dir el meu cosí i jo a l'uníson.

—Està bé —es va rendir la Bernada.

L'Estrella i jo vam esperar que en Martí comencés a parlar. No ho va fer. Es va aixecar, va sortir del menjador i va tornar al cap de menys de deu segons.

—A mi em sembla una bestiesa, de debò —va comentar la seva dona per deixar ben clar el seu punt de vista—. Però com que és cosí teu... Va ser el primer que va dir: «Això ho ha de veure l'Albert».

Quan en Martí va tornar portava un retall de paper de diari arrugat a la mà, tot i que l'havia estès i allisat amb cura. Me'l va allargar. Era triangular i a penes feia cinc centímetres d'alt per deu d'ample als dos costats que formaven l'angle recte. La hipotenusa imaginària, el resultat del tall després d'haver estat arrencat de la pàgina, havia segat el text per totes dues bandes. El diari era en anglès. Com que es tractava de la cantonada inferior d'una pàgina, hi havia alguna cosa escrita al marge blanc, també en anglès, amb faltes i barroeria, quasi tant com les lletres, majúscules i irregulars. Ho vaig traduir mentre ho llegia en veu alta.

«Socors. Ajuda, per favor. Som esclaus. Llibertat. Iqbal».

I ja està.

—Increïble, no? —va tornar a trencar el silenci la Bernada.

Vaig passar d'ella, com l'Estrella. Tots dos miràvem en Martí. No va caldre preguntar-li res.

—Ho vam trobar aquí, dins la part gruixuda d'aquesta cantonada.

Es referia a la vora de la catifa que protegia els extrems.

—Has mirat si n'hi havia d'altres? —vaig preguntar.

—Sí. No n'hi ha cap més. Ens va costar molt treure'l sense estripar-lo.

—Sí, si es descuida la desmunta! —va protestar la seva dona.

—Bernada, ja n'hi ha prou —va dir en Martí, cansat.

—Però no veus que és una broma? A veure, què hi feia això ficat aquí dins? Per Déu, si sembleu criatures!

—Tu creus que és una broma, Albert? —va voler saber en Martí.

Conec l'Índia i molts altres països de l'Àsia. Massa.

—No, no ho crec —vaig reconèixer.

—Fixa't en el paper de diari —va indicar l'Estrella.

Sabia a què es referia. El paper s'havia esgrogueït; en una paraula, no feia l'efecte de ser precisament d'una edició de la setmana anterior.

—Què te'n sembla? —va preguntar en Martí.

—Força dramàtic —li vaig ser sincer.

—Creus que és autèntic?

No tenia una resposta clara per a això, però el paper em cremava a les mans per alguna estranya raó. Em cremava i em feia mal; aquelles paraules barroeres escrites amb bolígraf em feien encongir el cor.

—On vas comprar la catifa? —vaig preguntar al meu cosí.

—A Madurai, tot i que no em facis dir res més, perquè aquella gent tenen uns noms que Déu n'hi do... El guia ens va portar a la sortida d'un temple que vam visitar, abans de tornar a l'hotel.

—Conec el sistema. Pel que fa al temple, devia ser el de Meenakshi.

—Vam estar en aquella botiga quasi una hora. Venien de tot, ja saps, però les dues plantes superiors eren plenes de catifes, que sembla que eren el seu fort.

—Algú més en va comprar?

—Sí, sí. Uns de Bilbao en van comprar dues, com la nostra, de la mateixa mida. Una parella de Sevilla una altra, una mica més gran. I uns de Lleida una de gran. Els l'havien d'enviar.

—Vau intercanviar adreces i telèfons, com sol fer-se en aquests viatges?

—Sí, tinc els seus telèfons.

—I el del guia?

—També. Li vaig prometre que li enviaria unes fotografies. És de Madrid.

—No em diguis que vols trucar-los! —va al·lucinar la Bernada.

—Per què no?

—Estrella —va mirar la meva dona buscant-ne la complicitat—. No deu parlar seriosament, oi?

—Hauries de saber que sí —va certificar l'Estrella.

—Ai, Senyor! —va sospirar alçant les mans al cel—. Voleu que tingui malsons? Voleu que cada vegada que miri aquesta catifa se'm regiri l'estómac?

—Als qui tenen ivori a casa seva no se'ls regira res i saben d'on procedeix —la vaig punxar jo.

—És diferent!

—Ho creus de debò? La majoria de gent també sap que els qui fan aquestes catifes són nens convertits en mà d'obra barata.

—Bah! —es va aixecar per anar a la cuina a buscar el cafè—. Esteu tots bojos amb tanta ecologia i tanta història! D'aquí a un milió d'anys ja no hi haurà elefants ni balenes, de la mateixa manera que ara no hi ha diplodocus! I què! És llei de vida!

De vegades em preguntava què havia vist en ella el meu cosí, deixant de banda el fet que quan es van casar era preciosa i encara es conservava deu anys després.

—Bernada, no siguis radical i respecta totes les opcions —li va retreure el seu marit.

—Respecteu-me la catifa, d'acord? —va insistir enfadada mentre sortia de la sala. Ens vam quedar sols.

—Pots deixar-me'l? —li vaig dir al Martí amb el paper a la mà.

—Per descomptat. Què en faràs?

—Encara no ho sé, però...

—No vaig veure res que et pugui ajudar —em va aclarir abans que li ho preguntés—. Solament la botiga. I res més. Si no m'hagués mirat de prop la catifa per veure com estava feta, el més probable és que mai no hauria trobat aquest paper, que, a més, estava ficat dins un plec i del tot amagat.

—Qui li ha ficat, realment esperava que algú el trobés? —va dir l'Estrella en veu alta, estremint-se—. Perquè si és així, resulta... esgarrifós.

—Si s'està gaire desesperat... —vaig apuntar jo amb una cautela deliberada.

Ens vam tornar a mirar, però ja no vam dir res més. La Bernada tornava amb el seu cafè a les mans i el seu disgust al damunt.

L'Estrella va intentar penetrar en els meus pensaments tan bon punt vam haver sortit de casa del meu cosí, mentre caminàvem cap al cotxe, aparcats a menys de vint metres de l'edifici.

—Què en penses?

—La veritat, no ho sé.

—Una broma?

—No —vaig dir amb oberta seguretat—. Ningú no s'arrisca a amagar una crida de socors com aquesta en un lloc on, a més d'un possible comprador, la pot trobar el mateix venedor de la catifa.

—És el mateix que jo pensava —em va donar la raó la meva dona.

—I aquest paper... —no era la primera vegada que ella o jo ens estremíem en veure'l o recordar-lo—, és com un crit, un alarim. Una petició impossible col·locada en un lloc insòlit i sense cap esperança de... —em vaig aturar al costat del cotxe—. Per això resulta més cruel.

—El problema és que aquest missatge potser fa anys que era allà.

Tot eren conjectures. Tot eren suposicions. Però tots dos sabíem que ens costaria dormir. De petit havia llegit històries de pirates en les quals els naufrags de les illes desertes enviaven missatges en ampolles. Sempre m'havien semblat fascinants. De fet, durant un estiu em vaig dedicar a recollir totes les ampolles de Coca-cola, Pepsi, Fanta i Kas que em trobava per ficar-hi missatges i tirar-los al mar.

Els nens d'avui dia ja no poden jugar a això. Avui els refrescos es venen en llauna.

I són reciclables. Res de tirar-los a mar.

—Suposem que sigui veritat —l'Estrella es cordava el cinturó de seguretat—. Què s'hi pot fer?

—No en tinc ni idea —vaig ser tallant.

—És estrany en tu —va reconèixer.

—Sóc periodista, saps que de vegades m'he ficat en embolics per un bon reportatge. Però d'això fa molts anys.

—Aniràs a veure alguna ONG?

—Sí.

Vaig engegar el cotxe. El motor va rugir amb el seu so característic de màquina acabada de despertar i em vaig encaminar cap a casa nostra. No era gaire tard. Jo no tenia horaris i no havia de matinar, però l'Estrella, en Martí i la Bernada sí que estaven obligats a fer-ho, de manera que la vetllada no s'havia allargat gaire. La inquietud de la meva dona es va manifestar tan bon punt ens vam aturar al primer semàfor.

—És la lletra d'un nen, oi?

—No necessàriament. Un adult sense cultura o que està aprenent a escriure...

—Vinga, Albert —em va interrompre l'Estrella—. Sóc professora, te'n recordes? Sé molt bé com escriuen els xavals, aquí o a l'Índia. A més, tu ho has dit, qualsevol que hi entengui una mica sap que aquestes catifes les fan sobretot nens i nenes.

—Qualsevol menys la Bernada —em vaig atrevir a somriure.

—Tampoc no se l'ha de culpar. Sense una educació de base, sense una conscienciació prèvia, què esperes? Vivim aquí, i a molta gent la resta del món li sembla una cosa molt llunyana. L'Àfrica? Elefants? L'Antàrtida? La contaminació? El Japó? Les balenes? Un dia vam anar a casa dels seus pares, te n'has oblidat? Allò era un veritable museu; ella hi va créixer. Tothom pensa que per tenir una figureta d'ivori no s'acabaran els elefants, o que els abrics de pells no es fan amb animals sacrificats il·legalment, sinó criats amb aquesta finalitat. Quan et compres una catifa encara et creus que l'han fet en una fàbrica o, si és feta a mà, que ha estat teixida per un veritable obrer amb un sou i seguretat social. És barata? Bé —va imitar un gest d'indiferència—, és perquè en aquests països tot és diferent. És més, comprant coses se'ls ajuda i tots hi guanyem, oh, sí! No es pensa que si és barata és perquè, malgrat tot, per al venedor tot és benefici, perquè l'obrer no és tal, sinó...

—Un esclau? —la vaig ajudar a acabar.

—Un esclau, un nen, una nena...

Esclaus. Aquella era la realitat i aquella era la paraula emprada per l'Iqbal a la nota. Esclavitud real enfront del mite de les catifes orientals, fetes «a mà» per nens perquè ells poden fer els nusos més petits. Un mite molt dur. Fins i tot hi ha zones on la maquinària, si n'hi ha, ha estat redissenada per a la mida de les mans infantils, com a peces de miniatura. L'Índia, el Pakistan, Turquia i el Marroc són quatre dels principals productors. L'Iran, l'antiga Pèrsia, no utilitza nens. És una història curiosa, a més de trista, pel que la lliçó representa per a altres països. Els anys seixanta, el xa de Pèrsia va tenir un gest humanitari important: prohibir el treball infantil, fins i tot el remunerat. El va prohibir perquè anava en contra dels seus principis com a líder d'un Estat islàmic modern. En no haver-hi aquesta mà d'obra barata, les catifes perses van deixar de ser competitives als mercats internacionals i es va perdre aquesta font d'ingressos, una de les més importants, la qual cosa va fer patir al país una ruïna econòmica ràpida i sense pal·liatius. Eren els anys de més demanda de catifes, atesa la bonança econòmica d'Occident, i l'antiga Pèrsia va perdre el seu paper de líder en el sector. Allò va marcar els seus veïns, l'Índia i el Pakistan. L'Iran encara fa les millors catifes, però el mercat prefereix preus més econòmics, que només s'aconsegueixen amb la mà d'obra barata. De vegades tan barata que ni tan sols no es paga un salari. Quin país tria avui la salvaguarda dels seus nens abans que la supervivència de la nació? És més fàcil sacrificar-los. Els nens abunden.

I són els mateixos pares els qui els esclavitzen o venen o...

—D'acord —vaig sospirar després de la petita tempesta dels meus pensaments—. Demà veuré què hi puc fer.

—Ho dius com si desitgessis no haver trobat aquest paper.

—Vols saber la veritat? —la vaig mirar amb dolor—. Tant de bo no l'hagués trobat, sí.

—Per què?

—D'entrada significaria que ningú no l'hauria escrit ni l'hauria posat a la vora de la catifa.

—Però existeix, és real, i certament algú l'hi ha col·locat.

—Ho sé —vaig assentir amb el cap—. I ara mateix no em sento amb forces per plantar cara a una cosa així.

Ens vam aturar en un altre semàfor. L'Estrella ho va aprofitar per posar la seva mà en la meua. Era un contacte gratificant, ple d'escalf. Un contacte viu que em parlava de vida.

Que un sigui un romàntic, passi, però que també ho sigui la teua dona...

—Una vegada em vas dir que mai no tancaries els ulls a res i et vaig creure. Per això som aquí.

—Estrella, què vols que faci? —li vaig preguntar amb una certa angoixa aprensiva.

—De moment, el que m'has dit: veure què hi pots fer.

—I després?

Em coneix massa bé. Són quinze anys. De vegades és bo. De vegades és dolent. Quasi mai indiferent.

—Fer el que hakis de fer —em va dir amb la seva senzillesa natural, embolcallant-la amb un somriure dolç.

És una quimera creure que realment sempre es pot fer alguna cosa, sempre, siguin quines siguin les circumstàncies?

Em vaig despertar amb mal de cap i la sensació de no haver dormit gens bé. És clar que la culpa no solament era dels malsons. Havia sopat massa. Els formatges de la Bernada eren gloriosament forts. *Mea culpa*.

Al costat del telèfon hi havia una nota de l'Estrella.

Una nota molt simple però, per a mi, tan o més densa que una guia telefònica.

«T'estimo».

No em vaig precipitar. Primer una dutxa. Després un esmorzar que m'espavilés. Finalment, sí, el telèfon. Vaig treure la llista de noms i números que m'havia facilitat en Martí. La primera persona a qui vaig trucar va ser el guia de l'expedició del setembre a la qual s'havien apuntat el meu cosí i la seva dona. Vaig trobar un contestador automàtic que no em va aclarir si el tal Juan Pablo Martínez era fora de casa o altre cop de viatge amb una altra dotzena i mitja de «guiris». Per si de cas, li vaig deixar un missatge amb el meu nom i el meu número.

El número que vaig marcar després va ser el de Bilbao. Dues catifes com la d'en Martí i la Bernada.

—Digui? —una veu femenina va posar-se a l'aparell.

—La senyora Edurne Estebaranz?

—Sí, jo mateixa. Qui és?

—No em coneix, senyora. Em dic Albert Serradell i sóc cosí del Martí i la Bernada. Vostè acaba de fer un viatge a l'Índia amb ells.

—Sí, com estan?

—Molt bé —com podia demanar a una desconeguda que es posés a mirar les vores de les seves catifes sense que em prenguéss per boig?—. Ahir a la nit vaig sopar amb ells i em van parlar molt de vostès i de com s'ho van passar, de bé.

—Ens ho vam passar molt bé, sí. Va ser dur, perquè la calor i el menjar picant, a més de no parar en tot el dia d'anar amunt i avall, deixen fora de combat qualsevol, però a mi em va encantar. Ah! —de sobte va semblar que recordava alguna cosa—. Vostè és el periodista, és clar!

—En efecte.

—Molt de gust. El seu cosí em va explicar coses seves, sí, sí.

—Me n'alegro, senyora, perquè he de demanar-li un favor d'allò més peculiar.

—Ah, sí? Vostè dirà. Si és al meu abast...

—Se'n recorda, de la catifa que van comprar en Martí i la Bernada?

—És clar! Jo en tinc dues de pràcticament iguals.

—Doncs d'això es tracta, senyora Estebaranz. Miri... en la del meu cosí, en una de les vores, a prop de l'extrem, ha aparegut una nota, una carta escrita en paper de diari. Voldríem saber si per casualitat en les seves catifes es dona la mateixa circumstància.

—Una carta, diu? —el seu to reflectia l'esbalaïment que sentia.

—Ja li he dit que li semblaria una ximpleria, però no ho és. Es tracta d'una cosa que pot ser important. Si fos tan amable d'inspeccionar les seves catifes...

—Què deia la carta? —no es va bellugar de l'aparell.

—El que va fer la catifa demanava ajuda.

—Ajuda?

—En alguns països s'utilitza mà d'obra barata i els amos els tenen esclavitzats. Els apallissen, sap? —vaig callar que es tractava de nens.

—Què diu ara!

—ComprenGUI que pot ser un reportatge magnífic, ho entén? —vaig haver de mentir-li—. Si hi hagués una segona nota... significaria que la del meu cosí no és cap broma.

—Increïble. Com són vostès, eh?!

—Sí, senyora, ja ho veu.

—Bé, puc mirar una de les catifes, la meva. L'altra la vaig comprar per a la meva mare i la hi vaig donar només d'arribar, tot i que la veuré aquest vespre. Si s'espera un minut...

Em vaig esperar, contenint la respiració. No va ser un minut, van ser tres. Això vol dir que la senyora Estebaranz ho va fer a consciència. Quan va tornar al telèfon vaig poder notar el seu desencant i el seu desànim.

—Senyor Serradell?

—Continuo aquí, digui.

—No hi ha res, i ho he mirat bé.

Jo també em vaig sentir desencantat. O alleujat? No ho podria precisar.

—Bé, al capdavall era lògic. Sento haver-la molestat.

—No ha estat cap molèstia. I examinaré la catifa de la meva mare, no es preocupi. Si em dóna el seu telèfon...

L'hi vaig donar i en va prendre nota. Em va fer l'efecte que havia posat en marxa la seva capacitat d'associació. M'ho va demostrar donant curs als seus pensaments.

—Sap què? No m'estranyaria que, en efecte, aquella gent tingués treballadors en condicions deplorables, perquè eren... Com als restaurants xinesos d'Espanya, que una hi està dinant tan tranquil·la i pensa que potser a sota hi ha dos-cents il·legals fabricant opi, m'entén? En aquella botiga, vaja, i en totes, volien vendre't el que fos i com fos. Que pesats! Vinga donar-te refrescos i somriure't, però al que no comprava res... Això sí, les catifes eren tan boniques...

—Ha estat molt amable, senyora Estebaranz.

—Al contrari, no es preocupi que li trucaré, eh? Saludi la Bernada i el Martí de part meva.

—Ho faré, gràcies.

Vaig penjar i vaig marcar el número dels següents de la llista: Miquel i Elisa Ruiz, de Lleida.

La catifa dels de Lleida encara no havia arribat. Els van dir que tardaria un mes com a mínim. Un llarg viatge des de l'Índia fins a Espanya. La dona em va prometre que l'examinaria tan bon punt la desembalés. Li'n vaig donar les gràcies, sabent que quan això passés les coses ja s'haurien precipitat o paralitzat del tot, i vaig centrar les meves esperances en els darrers compradors de catifes, Sonia i Paco Romero, de Sevilla. No hi havia ningú a casa seva, ni tampoc un contestador, de manera que vaig repetir la trucada tres vegades durant l'hora i mitja següent. Cap allà a les dues a la fi vaig sentir una veu femenina a l'altre costat del fil telefònic. La Bernada i en Martí ja m'havien parlat de la simpatia i la gràcia de la sevillana, però van fer curt, per descomptat.

Quasi cinc minuts després de molts epítets andalusos i no poques rialles universals, vam penjar sense haver avançat gens en la investigació. La catifa dels Romero tampoc no tenia cap missatge a les vores. L'Elisa Ruiz em va fer jurar-li que li diria si en les altres catifes en trobava cap. Em sembla que va lamentar haver-se quedat sense missatge.

Quan l'Estrella va arribar amb els nostres fills, la Diana i l'Òscar, em va trobar assegut encara al costat del telèfon, mirant la nota, el paper de diari.

—Cap novetat? —va voler saber.

—No —la vaig posar al corrent de les meves trucades decebedores o, més ben dit, de la meva trucada i mitja, ja que faltava examinar la catifa de la mare de l'Edurne Estebaranz.

—Estàs decebut?

Seguia sense tenir una resposta. Pensava que tant de bo tot fos una broma. Això significaria que ningú no estava tan desesperat per haver escrit allò. Calia no oblidar el factor temps.

Quant de temps feia que aquell retall de diari era dins la catifa?

La Diana i l'Òscar, de deu i set anys respectivament, no van col·laborar gaire a l'estabilitat de la meua pau, de manera que la seva mare va haver d'enviar-los a la seva habitació abans que jo desfermés el meu mal humor. Ella no havia tingut un matí gaire millor. Un dels seus «nanos», com els anomenava afectuosament, s'havia trencat un dit al pati, emulant algun olímpic. A més, tenia el temps just per dinar i tornar a l'escola per a les classes de la tarda.

Vaig mirar-me el retall per totes dues cares. Com que estava esquinçat, a penes s'hi podien llegir alguns paràgrafs tallats en diagonal. En un es parlava d'un partit d'hoquei sobre herba, però sense gaires dades. A l'altra cara es feia un comentari sobre un accident de tren, un fet d'allò més freqüent a l'Índia, on els trens van tan plens com ho estan les superpoblades ciutats i els pobles del país. El text era escrit en

temps present i només hi destacaven una xifra i un nom. La xifra era la dels morts, 137. El nom, el d'una ciutat, Mahabalipuram.

Era al sud-est, no gaire lluny de Madràs, per bé que no significava que el diari fos del sud, òbviament. Era una notícia.

Vaig mirar l'hora i vaig acabar despenjant l'auricular del telèfon altra vegada. Vaig marcar el número de la redacció de l'Avui i vaig preguntar per l'Àlvar Cremades. No esperava trobar-l'hi, però vaig tenir sort. És clar que, després del seu divorci, potser vivia al diari.

—Albertó! Com estàs, home!?

—Bé, ja ho saps.

—Tu sí que vius bé, lliure i escrivint el que et dóna la gana!

—Home, tampoc no és això.

—A mi m'ho has de dir —se'n va burlar abans de dir directament—: D'acord, què vols? Demana'm el que vulguis, reiet.

Calia mentir-li? Quan un professional truca a un altre, rarament és per parlar de com els va la vida.

—L'Índia, un accident de tren a Mahabalipuram, 137 morts. Necessito saber quan va tenir lloc, si és que aquí se'n va parlar.

—Quan hi ha més de cinquanta morts, se'n parla —em va dir—. A l'Índia la cosa estranya és que no morin mil o dues mil persones cada cop que en passa alguna. T'esperes?

—M'espero.

Vaig esperar i vaig comptar els segons i els minuts. Era un tret a l'atzar, però com a periodista sabia que n'hi ha prou amb una dada per obtenir-ne la resta. No em vaig equivocar. L'Àlvar Cremades es va prendre el seu temps però va tornar amb dues simples paraules:

—Dos anys.

—Segur?

—Segur. Juliol, Mahabalipuram, 137 morts i més de tres-cents ferits. Col·lisió frontal. Per sort no anaven de pressa.

—Gràcies, Àlvar.

—M'ho explicaràs?

—T'ho explicaré.

No vaig haver de buscar l'Estrella per explicar-li-ho després de penjar el telèfon. Era a la porta.

—Si va escriure el missatge quan aquest diari va publicar això —vaig aixecar el retall malgrat que cada vegada semblava que em pesés més a la mà—, feia dos anys i tres mesos que era a la catifa.

El guia del viatge a l'Índia seguia sense ser a casa, i en mi va créixer la sospita que es podia haver embarcat en un altre *tour* de tres setmanes. Per això són guies, no per estar-se mirant el televisor. Solen ser personatges curiosos, de temperament lliure, sense lligams, sempre de viatge. N'he conegut molts; bé, més ben dit, moltes. Sembla com si hi hagués més dones guies que homes.

No em vaig moure de casa. Vaig treure les fotografies, els mapes, els detalls, els records i tot el que tenia dels meus viatges a l'Índia, i vaig fixar-me sobretot en Madurai. Podia recordar fins i tot l'olor del temple de Meenakshi. En cada país els temples fan una olor particular, però les aromes dels tibetans i dels hindús són molt especials. A l'Índia la majoria de temples fan la mateixa olor, per la porqueria dels ratpenats enganxada a terra, com també per l'encens que envaeix tot l'interior. Però el temple de Meenakshi té característiques diferents. D'una banda, la seva enormitat, el seu intricat laberint de passadissos, estàtues de déus i deesses, altars i temples interiors, sales poblades de bèsties fantàstiques... D'altra banda, la cerimònia nocturna de portar el déu Xiva a visitar la cambra de la seva deessa, Parvati, realitzada amb una pompa senzilla, i la curiosa estàtua de Kali coberta de llard. Sí, de llard. Els fidels compren boletes d'una cosa semblant a la mantega i les tiren a la deessa Kali, de manera que l'estàtua és una immensa mola de pedra ennegrida i coberta de boletes que es desfan amb el calor. La netegen quan està tota coberta, cosa que sol passar a cada moment, però l'olor sura pels volts de la imatge. I com oblidar aquesta olor?

M'agrada l'Índia. Des de la meva ignorància, des de la meva pobra cultura occidental, reconec que quan sóc allà m'hi sento perdut, però percebo les vibracions i la intensitat d'un món format per milers de mons. L'Índia és color, sensació, estímul, caos, espiritualitat, força, passió... I sempre m'hi he sentit lliure, tant al sud com al nord, navegant durant una posta de sol pels *backwaters* o caminant un capvespre per Udaipur al costat de la mola del palau, contemplant encantat una cremació a Benarés o submergint la mà a les aigües del Ganges mil·lenari, mentre faig la meva ofrena en forma de flameta surant sobre unes fulles trenades i els pelegrins es banyen als *ghats*, les enormes escalinates que baixen des de la ciutat fins al riu.

Potser per tot això, i per molt més, per aquella mena de coses que portem ocultes els humans al nostre cor, em fascinava i m'atreia tant aquell cas, el caràcter esglaiador de la història, tot el que s'ocultava rere el missatge de socors de l'Iqbal.

Iqbal.

Mai no havia sentit aquell nom. Ni tan sols sabia si corresponia a un home o a una dona.

Dec haver passat un parell d'hores recordant, rememorant cada foto, fullejant els mapes, ficant el nas a la meva memòria. Una quarta part del temps ho vaig fer amb

els ulls clucs, captant i rescatant les imatges del que és impossible descriure o explicar. És igual que portar un vídeo amagat. Els homes despullats que caminen apartant-se les mosques del cos, perquè no poden matar cap ésser viu, com fan els jainistes. Els leprosos que apareixen a dotzenes en les festes religioses demanant almoïna. Els venedors dels mercats que mouen el cap com si en comptes de coll tinguessin un pivot i el cap els ballés a sobre, perquè mai no diuen «sí», «no» o «potser»... només mouen el cap.

El timbre del telèfon em va distreure de la meua abstracció a mitja tarda. No esperava que fos ell, però em vaig alegrar de sentir-lo.

—El senyor Albert Serradell? Sóc Juan Pablo Martínez.

El guia del Martí i la Bernada.

Fins aleshores no sabia si dir-li la veritat o inventar-me una altra història. Els guies basen bona part dels seus guanys en les compres que fan els turistes a les botigues on ells els porten. Sempre ha estat així i no hi ha res a dir. Els mateixos turistes volen comprar, alguns a la desesperada, compulsivament —potser per demostrar després que han estat al lloc—, i demanen llocs barats i de bona qualitat en l'oferta. No sabia si la botiga de les catifes era regentada per un amic o un conegut del guia o si, per contra, es tractava d'una relació merament comercial.

No em vaig voler arriscar, de moment.

—Hola, com està? Li agraeixo que m'hagi trucat.

—Deia al missatge que és el cosí periodista del Martí i la Bernada.

A quanta gent havien parlat de mi?

—És veritat; ahir a la nit vaig ser amb ells, sopant, parlant del seu viatge.

—Sí, vam formar un bon grup. No sempre és així. Què volia?

—És sobre la catifa que van comprar a Madurai.

—Preciosa —em va vendre l'article—. Són els millors fabricants que conec. Per això sempre hi porto els meus turistes.

—Me'n podria donar l'adreça?

—Ha d'anar a l'Índia?

—Potser sí, però si no ho faig, potser els escriuré i els enviaré els diners perquè me n'enviïn una. Pensava fer una foto de la del meu cosí amb la Polaroid i enviar-la perquè sàpiguen la que vull.

—Si ho fa, no deixi de donar-los el meu nom. El preu que els van fer al Martí i la Bernada va ser d'amic. No és el mateix que el d'un client normal.

—És clar, és clar.

—Si s'espera un segon. Vaig a buscar l'adreça.

Em cauen bé els guies, encara que alguns semblin pops. Cadascú ha de sobreviure com pot.

—En pren nota?

—Sí, digui.

—Pankaj Shah —va començar a dir—. Li ho lletrejo? —Li vaig dir que sí i ho va fer—. 37/2 Chinnaswamy Mudaliar Street. Vol el telèfon i el número de fax?

Vaig prendre nota de tot, fins a estar segur que no em faltava res. Després vaig fer-li les preguntes que realment m'interessaven, aprofitant que ja m'havia guanyat la simpatia del guia.

—Sap si aquesta gent tenen una fàbrica pròpia o per contra...?

—Les fabriquen ells, sí, segur —em va contestar amb fermesa—. I no hi ha intermediaris que facin encarir el producte ni l'importen d'enlloc. És pura artesanía. Tot fet a mà, li ho asseguro.

Fet a mà, *handcrafted*, la paraula màgica.

—Vostè ho ha vist?

—És clar. El taller és al mateix edifici. Aquesta mena de negocis solen ser familiars. Tot i que... bé, vostè ja coneix l'Índia, no? El seu cosí em va dir que sol viatjar molt i que hi havia estat diverses vegades.

—Sempre per motius laborals. Mai no he tingut temps d'anar a comprar —li vaig mentir.

—Ho entenc.

—Li puc fer una altra pregunta?

—Digui.

—Aquestes catifes, les fan nens?

—No li ho sabria dir.

—Ha estat al taller.

—Bé, un cop, fa dos o tres anys i, la veritat, no m'hi vaig fixar. Tot i que ja sap que per a certes feines fan servir nens, pel fet que tenen les mans petites i els dits prims.

—Bé, doncs em sembla que això és tot. Ha estat molt amable, i perdoni la molèstia.

—Què diu? Cap problema, home. A veure si s'anima i fa un viatge amb mi com a guia. Doni els meus records al Martí i la Bernada.

—Ho faré, gràcies.

Cinc minuts després, quan van arribar els meus fills i es va acabar la pau, jo seguia assegut mirant les dades de la botiga de les catifes anotades al paper.

La trucada telefònica de l'Edurne Estebaranz va tenir lloc poc abans que comencéssim a sopar. Estava explicant al meu fill que, encara que no li agradés el que veia per la seva finestra, no estava bé que n'hagués dibuixat una altra amb retoladors al mig de la paret, amb arbres a l'altra banda, malgrat que la seva acció fos lloable. I això que m'entusiasmava el seu sentit ecologista, la veritat.

És clar que si s'aficionava a pintar finestres per tota la casa...

—Bilbao —em va dir simplement l'Estrella.

Vaig deixar l'Òscar perquè reflexionés sobre la seva acció i em vaig encaminar al meu despatx a bon pas. Sentia que allò era un bon senyal.

És a dir, bo per acabar de confirmar la història. Dolent perquè, si era veritat, continuava essent una cosa esgarrifosa colpejant-nos de ple en la nostra consciència occidental i petitburgesa.

—Senyora Estebaranz?

Més que una veu, va ser un crit.

—L'he trobat, senyor Serradell! Tenia raó! Hi ha un missatge a la catifa de la meva mare, en una cantonada, ficat a la vora, i per descomptat no era fàcil de veure tret que t'hi fixessis expressament! Què li sembla?

Bona pregunta.

Estava literalment glaçat i suposo que pàl·lid.

—Què diu la nota?

—És en anglès. Coses com «*help*» i «*please*» i... Jo no sé anglès, però això de *help* és com aquella cançó dels Beatles i vol dir «socors», oi? I *please* vol dir «per favor», que fins aquí sí que hi arribo.

—Apareix la paraula Iqbal al final de la nota?

—Sí, Iqbal.

—M'ha ajudat molt, senyora Estebaranz —vaig sospirar amb un esgotament sobtat, com si ja sabés què passaria a continuació i la mena d'embolic en el qual em ficaria—. I encara podria fer més per a mi, si fos tan amable.

—Vol que li enviï per correu el retall de diari amb aquestes paraules? —se'm va avançar ella.

—M'estimaria més si pogués fer-ho per fax. Té fax, senyora Estebaranz?

—No, ni la meva mare tampoc, però en Gorka sí que en té a l'oficina. L'hi podria enviar demà al matí.

—Això seria perfecte.

—Doncs no es preocupi. Està fet.

—No es descuidi d'enviar les dues cares del retall.

—També la que no està escrita a mà?

—Sí, per favor. Pot ser important. Vol anotar el meu número de fax?

—Digui, digui —el va anotar. Semblava una dona desperta, viva. Ella també sentia interès pel tema—. De debò pensa escriure sobre això?

—Faré alguna cosa més —li vaig confessar—. Per alguna cosa hi ha les organitzacions d'àmbit internacional: Amnistia, Greenpeace, Ajuda d'Acció Directa...

—Per descomptat —vaig notar que ja no exultava i no estava tan nerviosa, sinó més aviat entristida—. Si ho hagués sabut, no hauria comprat aquestes catifes, cregui'm.

—Però vostè no ho sabia, senyora Estebaranz, i el problema no és aquest. Estigui tranquil·la. Ja ha fet la seva part. El que és important és que tots junts formem una cadena, baula a baula. Si en falla una de sola, la cadena es trenca.

—Passi el que passi, li importaria dir-m'ho? —em va demanar.

—Ho faré, li'n dono la meva paraula. Sense aquesta segona nota potser hauria arribat a pensar fins i tot que es tractava d'una broma.

—Demà tindrà el retall per totes dues cares.

—Gràcies.

Vaig penjar el telèfon i vaig sortir del meu despatx casolà —al qual tenien prohibida l'entrada els meus fills, per òbvies raons de seguretat—, per anar a buscar l'Estrella.

L'Òscar encara discutia sobre el seu dret de tenir una finestra amb arbres a l'altra banda, com la del seu amic Elies, i molt especialment discutia sobre els seus dots com a dibuixant, que li semblaven magnífics.

El fax de Bilbao estava enrotllat a la taula del meu despatx quan em vaig llevar després d'una nit mogudeta en la qual vaig somiar que navegava pel Ganges en una clàssica albada a Benarés, amb milers de persones banyant-se en aquella hora al riu sagrat. La primera vegada que vaig veure el ritual fou un dels moments sublims de la meua vida.

D'altres van ser les meves estades a Petra, el Machu-Picchu, el Nil i les piràmides, Iguaçú...

Vaig agafar el paper i el vaig tallar. Eren dues pàgines i, segons figurava a l'encapçalament, havia arribat a les vuit i tres minuts. Gorka i Edurne Estebaranz, molt bé. El primer dels fulls corresponia a l'anvers de la pàgina del diari amb la nota escrita a mà, tan tosca i rudimentària com la trobada a la catifa del Martí, i el segon corresponia al revers del retall de diari. La nota era tan breu i succinta com la meua, i quasi amb el mateix text: «Socors. Per favor, som esclaus. Llibertat. Iqbal».

No vaig haver de telefonar a l'Àlvar, el meu amic periodista. En cap de les dues cares del retall no hi havia cap notícia que em permetés identificar quan havia estat imprès, però aquesta vegada la sort em va ajudar una mica i no va fer falta cap notícia. El retall era l'extrem superior d'una pàgina, on hi havia impresa la data de l'exemplar.

15 de febrer de l'any anterior.

Entre el missatge de la catifa del Martí i el de la catifa de l'Edurne Estebaranz havien passat set mesos.

L'Iqbal continuava escrivint peticions d'ajuda.

Però les vores de les catifes podien ser tan infinites com les aigües dels mars a les quals els naufrags confiaven els seus missatges quan jo era petit.

L'Iqbal cridava al món des de l'espai.

Ningú no podia sentir-lo.

Fins aleshores.

Dos anys i tres mesos des de la petició d'ajuda del Martí. Un any i vuit mesos des de la petició d'ajuda dels de Bilbao. Quantes notes havia escrit l'Iqbal? Durant quant de temps? Quantes —malgrat tots els impossibles— havien pogut ser trobades?

Què fa un turista que troba una petició de socors en una catifa comprada a deu mil quilòmetres de distància si no té un cosí boig o militant d'alguna ONG?

Em vaig sentir força malament. Com quan era petit i volia salvar el món. Vaig tardar a comprendre que només salvant-me primer a mi mateix podria ajudar els altres. Des d'aleshores no estava segur d'haver fet gran cosa, a pesar de tot, la veritat. Hi ha un lema que m'agrada repetir i que em sembla important, un dels més importants del nostre diccionari deontològic: «Pensa globalment. Actua localment». No llençar una burilla al vàter no ajuda a millorar l'ecologia de les Filipines, però sí

la nostra, i és un pas. Amb tot, l'ecologia filipina també m'ha d'importar, perquè quan un dels seus volcans es posa gallet i omple l'aire de cendres, pot canviar el clima de la regió on visc.

Viatgem en un vaixell anomenat Terra, i molts encara no ho saben.

I si ho saben, no ho entenen ni s'hi esforcen.

Em vaig rentar i em vaig vestir tan de pressa com vaig poder i sense ni esmorzar vaig sortir de casa disposat a començar a moure allò.

Al capdavant, com podria fingir que aquelles notes no existien?

Probablement, en el meu fur intern, ja sabia què estava disposat a fer, però, igual que en un volcà filipí, el magma encara era molt endins i necessitava començar a bullir per sortir a l'exterior.

Les preguntes eren com i per on començar.

L'Adrià Calafat va deixar sobre la taula el fragment de paper de diari i els dos fulls de fax enviats per l'Edurne i en Gorka Estebanarantz des de Bilbao. No va alçar-ne la vista fins al cap d'uns segons, després dels quals em va tornar a fitar.

—I doncs? —va preguntar insegur.

Primer li havia explicat la història. Esperava alguna cosa més. Sobretot després de veure, tocar i llegir la prova que allò no era cap joc ni cap broma.

—Què vols dir amb «i doncs?»? —vaig expressar la meua estranyesa—. És molt clar, no?

—Això sembla.

—I? —vaig obrir els braços en un gest d'impotència.

—T'ho vaig preguntar una vegada, fa anys —em va dir ell, a poc a poc—. I t'ho torno a preguntar ara: per què, atesos els teus ideals, no participes de manera activa en l'organització?

—Te'n recordes, del que et vaig dir fa anys?

—Que no volies formar part de res, que preferies continuar anant per lliure, que simpatitzaves, donaves diners, col·laboraves, però prou. I també que no et veies en una llanxa pneumàtica, intentant aturar un vaixell carregat de residus nuclears, ni escalant una xemeneia d'una incineradora per protestar contra la contaminació. Això és el que em vas dir.

—Doncs continuo pensant el mateix.

—I jo segueixo sense entendre't.

—Adrià, és que... no ho sé —com podria explicar-li-ho?—, ve de lluny. Detesto els uniformes, les disciplines, les ordres, tenir carnet d'això, d'allò, militar en un partit, en...

—Escolta, això és Ajuda d'Acció Directa.

—Ja ho sé.

—I tu creus en Ajuda d'Acció Directa.

—Crec en totes les ONG que treballen de debò.

—Doncs fes alguna cosa més que viatjar i escriure'ns explicant coses que veus o denunciant situacions conflictives, dimoni! Necessitem gent com tu!

—Ja em teniu.

—I un be negre! —va exclamar l'Adrià—. Ni tan sols et demano que pugis en una llanxa pneumàtica o que escalis una xemeneia; això ho deixem als de Greenpeace, que estan a primera línia i tenen menys anys. Et necessitem aquí!

—Per enganxar segells a les cartes demanant més diners als socis?

—No em vinguis amb collonades, home!

—D'acord, perdona —no volia discutir de temes eterns, sinó de coses concretes—. Dóna'm la teua opinió sobre aquests missatges.

—La meva opinió? Ja la saps, la meva opinió: fa estremir.

—I?

—Què vols que hi fem, nosaltres?

—Mira —vaig anar al gra—. Fa una estona, quan els de Bilbao m’han enviat la prova que constitueix aquesta segona nota, pensava fer el que faig sempre, escriure un article i demanar-vos que mobilitzéssiu qui estigui a l’Índia. Però mentre venia cap aquí... —els dits se’m van moure, com si no poguessin amagar l’ebullició de la meva sang—. Solament a l’Índia i al Pakistan hi ha mil, deu mil o cent mil casos com aquest, amb l’inconvenient que potser no se sap on són en concret. Qui té el valor de denunciar res? Si preguntes a un nen en quines condicions treballa, et dirà que està molt bé, perquè depèn del que l’esclavitzava, que l’alimenta i li dóna un lloc on dormir. Sense això estaria pitjor. Però ara, per primera vegada, tenim una prova, una petició desesperada d’ajuda, i una adreça. No és anar a les palpentes.

—Una petició formulada fa, com a mínim, vint mesos —va ficar cullerada el meu amic d’AAD.

—Continua essent un crit de socors. No crec que això caduqui.

—Em sembla que et veig a venir.

—Ah, sí? —no em va sorprendre sentir-li-ho dir. Em coneixia bé.

—Tu te n’hi vols anar.

—És el que mirava de dir-te. Em sembla un cas massa greu i sé que no podré deixar de pensar-hi.

—Saps que quan es barregen els mons personal i laboral solen anar mal dades?

—Adrià, vinga —vaig fer un gest de cansament.

—Què necessaries?

—Potser algun contacte, potser una mica de suport, i per descomptat diners.

—Ho sabia —va sospirar ell.

—No tot. Puc anar a un parell de revistes perquè em comprin algun article que puc escriure un cop allà.

—Escolta —va fer servir tot el seu cansament per dir-me allò—. Això és Ajuda d’Acció Directa, saps? Bé, diguem que la «sucursal» de Barcelona —va riure i tot de la seva sortida—. No tenim els mitjans de Londres, París o Amsterdam i, per si no fos prou, aquest és un país ple d’accions per dur a terme, tantes que farien falta deu vegades més socis i deu vegades més voluntaris solament per cobrir les més necessàries. Tenim plantes incineradores contaminant aquí i allà, rius que baixen saturats d’escuma de nord a sud, italians amb xarxes de deriva matant la fauna mediterrània, problemes tan greus i tan variats que en comptes d’un butlletí hauríem de disposar d’una guia telefònica per denunciar-los. Parla amb algú d’aquí, per solidari que sigui, d’un problema de l’Índia. Et dirà, de portes endins, que se l’arreglin allà, o que per això hi ha els capitostos que dissenyen les grans campanyes d’abast internacional, com l’assumpte de Mururoa.

—Ja t’he dit que hi vull anar jo.

—Però vols diners i són difícils d'aconseguir.

—Pots parlar del tema amb Madrid?

—És clar que hi puc parlar, home! —va protestar el meu amic—. I t'asseguro que alguna cosa hi podrem fer.

—Hi aniré pel meu compte, de manera que la despesa serà mínima.

—D'acord, d'acord —em va tranquil·litzar—. I no vull que pensis que el tema m'és indiferent, eh?

—Això ja ho sé, Adrià. No m'ho has de dir.

—És que cada dia sorgeixen més coses, Albert —es va passar una mà pels ulls, com si de sobte li pesessin molt—. Potser tens raó. Des de darrere d'aquesta taula un al final acaba sentint-se un buròcrata. Tu actues, però jo decideixo, i en el fons és molt dur.

—Et crec.

—Què penses fer si trobes aquest Iqbal i descobreixes... què sé jo que puguis descobrir?

—No ho sé —vaig reconèixer.

—Genial!

—Potser unes fotos, una entrevista amb l'Iqbal, alguna cosa que sacsegi l'opinió pública...

—Has pensat que si utilitzes aquesta persona, nen o jove, home o dona, l'exposaràs a un perill evident?

—Sí.

—I t'hi arriscaries?

—Ho decidirà l'Iqbal.

—Aquest Iqbal solament vol ser lliure, si és que està esclavitzat com diu als seus missatges. No crec que formi part dels seus plans convertir-se en bandera de cap causa. Si hi vas voldrà que l'alliberis de la seva presó, només això. I si, com en el fons pensem tu i jo, és un nen, perquè solen ser els que fabriquen aquestes coses majoritàriament i perquè a un adult costa més mantenir-lo presoner com un esclau, ho tindràs pitjor.

—Adrià, per favor.

—No, per favor tu —em va apuntar amb un dit acusador—. Oblida't que ets periodista i tens un reportatge.

—No faig això per un maleït reportatge.

—D'acord —va concedir—, però de totes maneres, oblida-te'n. Es tracta d'un ésser humà que t'ha fet arribar un crit desesperat. Tu l'has recollit, i vols acceptar el repte. Molt bé, fins aquí perfecte. Però des d'aquest moment, i més si trobes l'Iqbal, ja tens una responsabilitat més gran: què fer-ne. Ni el podràs adoptar ni treure'l de l'Índia ni deixar-lo tirat al carrer encara que li donis uns dòlars. Res de dir-li: «Noi, ets lliure, ja te'n pots anar». No és tan fàcil i ho saps. De manera que pensa molt bé què faràs.

—Ets dur.

—Sóc realista.

—Jo encara crec en les bones històries. Ploro quan veig una escena sentimental en una pel·lícula.

—Sí —va assentir l'Adrià—, i un es queda tan a gust després de plorar. Però a la vida real després surts del cinema i te'n vas a casa a veure què passa de debò al telenotícies. Aquesta és la diferència.

—I...?

—Ningú no et donarà cap medalla per això, Albert. I la consciència sol ser un pou sense fons que mai no queda satisfet. D'això es tracta. I hauràs de lluitar contra això.

Em va deixar fet pols, però, què dimonis!, tenia raó.

Aleshores ho va dir.

—Al marge de tot aquest rotllo, t'envejo.

—Per què?

—Perquè un cas com aquest solament es deu presentar un cop a la vida, i perquè m'agradaria ser a la teva pell i anar-me'n a l'Índia a buscar l'Iqbal. Per això, Albert, per això.

En Toni Roura sol estar molt ocupat, però jo sóc un dels pocs mortals que pot arribar a les seve oficines i ser rebut sense haver concertat una cita prèvia. Bé, tret que estigui reunit. Aleshores m'he d'esperar, com qualsevol. Per sort, les reunions d'en Toni Roura no són gaire llargues. Ell parla i els altres fan que sí amb el cap. Ningú no s'atreveix a badar boca, i menys per discutir o protestar. Per això les seves revistes funcionen; això és el que explica. No crec en les gestions personalistes; amb tot...

Jo vaig començar amb ell, i d'ell en vaig aprendre molt.

Aquell dia no estava reunit, però era dia de tancament d'una de les seves principals publicacions mensuals. Això significa anades i vingudes, corregudes, crits, maquetes de portada i l'eterna sensació que res no és tan bo com semblava al començament.

Vaig esperar a la sala d'espera del seu despatx veient com la Marisa, la seva secretària, despenjava el telèfon cada deu segons bé per dir que no se'l podia molestar o bé per trucar a algú per indicació del seu cap. En els escassos dos minuts que va durar l'espera, van entrar i sortir tres persones. Les entrades van ser suoses i les sortides pesaroses. Quan va ser la meva tanda, l'activitat continuava, però en Toni almenys va tenir el detall de no deixar-me'n al marge.

Em vaig sentir gairebé com en el passat.

—Què et sembla? —em va ensenyar un disseny de portada en cromalín.

—Jo rebaixaria aquest to de verd perquè no es confongui amb el fons, posaria aquesta foto aquí, tallada per sota, i destacaria més aquesta notícia. La resta m'agrada.

El vaig fer somriure.

—Estàs en forma, eh?

—No ho creguis. Només recordo els teus gustos.

Va aparèixer una noia, expectant. En Toni Roura li va posar la portada a les mans.

—Rebaixa el verd del titular principal; es confon amb el del fons. La foto de dalt, col·loca-la a l'angle inferior esquerre retallant-la una mica per sota, i la notícia de P.R. destaca-la una mica més. I res més.

Vam esperar que ella desaparegués, i aleshores es va tirar enrere amb la cadira per mirar-me als ulls. Semblava satisfet. Molt satisfet. I això que a penes el veia, pel núvol de fum que envaïa el seu despatx. Per a un no fumador com jo, estar cinc minuts amb en Toni Roura era arriscar-se a contreure un càncer de pulmó.

—Què em vols vendre? —va voler saber.

—Home, Toni.

—Vinga, Albert, no em siguis escrupolós. Ja saps que no et vull fer fora. Tens deu minuts abans no me'n vagi a una cita, en podem passar un negociant el que sigui i nou parlant d'altres coses o està aquí els deu minuts perdent el temps.

—Me'n vaig a l'Índia.

—Una altra vegada? —no va semblar gaire entusiasmat.

—Necessito que em compris el que faré allà.

—I què hi faràs, allà?

—El que vulguis que faci.

—Tinc fotos d'aquests païos que es banyen a Benarés, de cremacions, de dones precioses del Rajasthan amb els seus vestits de colors, de la misèria de Calcuta o Bombai i de tot el que vulguis. Tu mateix me les vas vendre.

—Què et sembla un reportatge sobre la indústria del cinema indi?

—Què?

—És tan important com la de Hollywood. A l'Índia es fan centenars de pel·lícules cada any, encara que totes siguin iguals, amb cançons i balls i amors cursis, en els quals ni tan sols hi ha petons perquè a la pantalla estan prohibits.

—Parles seriosament?

—Sí.

S'ho va rumiar. Li havia dit allò com podia haver-li dit una altra cosa. Em va sortir així.

—Tu creus que el tema interessarà a algú?

—Molts actors i actrius, atesa la seva popularitat, es presenten després per a càrrecs executius, alcaldes, governadors, presidents estatals... Un article presentant els guapos i les guapes del cinema d'allà resultaria si més no curiós. La gent compraria.

—O sigui, que vols que et pagui el viatge a l'Índia —va anar al gra.

—En part.

—Per què hi vas? De vacances? Tens el «mono»? Alguna altra cosa?

La història de l'Iqbal no encaixava en cap de les revistes d'en Toni, però almenys tenia dret a saber la veritat. Em pagaria cent cinquanta o dues-centes mil pessetes per no res. Bé, pel reportatge del cinema o pel de la domadura d'elefants o el conflicte del Caixmir.

—Es tracta d'algú que es diu Iqbal, segurament un nen —vaig començar a dir la veritat.

—M'agrada —em va sorprendre—. Portes massa temps fora del negoci i és evident que darrerament no fulleges cap de les meves revistes. Els nens venen. Què li passa a aquest... com has dit que es diu?

Vaig arribar a casa i em vaig trobar la meva filla Diana plorant perquè una nena del col·legi li havia dit que estava grassa. Per evitar un més que possible problema d'anorèxia acabat de néixer, li vaig dir no només que estava molt bé, sinó també que li donaria cent pessetes per cada quilo que pesés i que jugaríem a pesar-la una vegada al mes. Més valia això que gastar després en metges. El meu fill Òscar ja sabia que les finestres artificials no eren com les de veritat i que embrutaven la paret, però ell era incansable i la seva darrera feta em va deixar encara més garratibat. Com que no li sortia aigua calenta per l'aixeta del lavabo, havia estat a punt d'omplir la banyera i ficar-hi l'assecador amb la idea d'escalfar-la amb aquest procediment. La seva mare ja li estava explicant que s'hauria pogut posar molt malalt si hagués consumat la unió de l'aigua amb l'electricitat.

Els meus fills eren un veritable pou de sorpreses i una font o, més ben dit, una deu inesgotable d'emocions.

Fins que ells no van ser al llit no vaig poder parlar amb l'Estrella.

—On has anat? —em va preguntar.

—Primer, a les oficines d'AAD. Després, a veure el Toni.

—Com està en Toni?

—Gras, rodejat de fum, tan temible com sempre, més fura que mai i... generós.

—Sempre t'ha estimat molt.

—Ja ho sé.

—Explica-m'ho per parts —es va escarxofar al seu costat preferit del sofà, amb les cames amagades sota el cul, fent gala de la seva flexibilitat envejable.

Ho vaig fer. Primer li vaig ensenyar el fax amb el retall de diari aparegut a la catifa de Bilbao. No es va sorprendre per l'aparició d'una segona nota, però sí pel temps transcorregut entre totes dues. La dimensió de la tragèdia augmentava. Després li vaig explicar la meva llarga conversa amb l'Adrià Calafat a les oficines d'AAD i la meva breu conversa amb en Toni Roura a la seva «torre d'ivori» empresarial. Li vaig estalviar els detalls del pseudosermó de l'Adrià i em vaig recrear més en la bona nova de l'oferta d'en Toni.

—Li vendràs el reportatge?

—No tinc més remei que fer-ho si vull finançament per al viatge. Ara no ens sobren els calés, que diguem.

—Però el Toni li donarà un tractament poc ortodox, ja el coneixes.

—Pots dir la paraula «comercial» sense manies —la vaig corregir—. Però ja n'hem parlat. L'escriuré a la meva manera i el publicarà amb rigor.

—Estàs segur del que fas?

—Estrella, el que és menys important és qui publiqui la història. El que ho és més és que me n'hi pugui anar i veure si la història encara existeix. I si és així... treure-la

a la llum. Ja saps que no ho faig per afany de lucre.

—No m'ho has de dir —em va tranquil·litzar.

—Sempre hem cregut en una sèrie de coses, i ens vam prometre que els anys no ens matarien les il·lusions, ni les ganes de seguir vius.

—Ja ho sé —va assentir amb el cap.

—Aleshores, quina altra cosa queda per fer?

—Suposo que cap.

—Què et passa? —em vaig interessar per la seva seriositat.

—No ho sé —va dir sincerament, tot i que vaig notar-li una punta d'inquietud i un ésser fantasmal anomenat por envaint-li les ninetes dels ulls—. Pot ser que sigui la sordidesa del que hi ha al darrere d'aquesta crida de socors.

—Sordidesa... o riscos?

—Totes dues coses.

—Tems que pugui ser perillós?

Mai no és agradable ficar el dit a la nafra.

—Sí, suposo que és això —va concedir la meva esposa.

—No sóc cap heroi.

—Per què et penses que t'ho dic? —va insistir—. Sempre que hi ha nens implicats sol haver-hi molts draps bruts, gent sense escrúpols, màfies i persones sense contemplacions. Et penses que podràs arribar a l'Índia, preguntar per l'Iqbal, parlar amb ell o ella i després marxar com si res?

—No ho sé —vaig reconèixer.

—I si fas el viatge en va?

—Des de quan ens hem plantejat les coses abans que passin?

—Oh, sí, tu i el teu maleït instint. Deixar-se dur.

—Deixar-se dur —vaig corroborar.

—Això és diferent, Albert.

—Vols que ho deixi córrer?

—No —va ser taxativa—. Vull que em prometis que aniràs amb compte.

—Hi aniré.

—Et puc semblar egoista, però tinc dos fills que vull que creixin amb un pare. Prou m'ha costat haver d'adaptar-me a tu per començar a buscar-me'n un altre a aquestes altures.

—Oh, gràcies! —li vaig somriure.

—Vine —em va obrir els braços i per descomptat que no vaig desaprofitar l'oportunitat. Em vaig aixecar i em vaig asseure al seu costat al sofà.

El petó va ser llarg, càlid, ple d'intencions.

—T'estimo —em va dir quan ens vam separar.

—I jo a tu.

—Quan te'n vas?

—Quan arregli el visat amb l'ambaixada índia.

—Aleshores ja pots començar a prendre't les pastilles contra la malària —em va advertir.

—Oh, no!

—Oh, sí!

Viatjar no sempre és un plaer.

Vaig sortir de Barcelona rumb a l'Índia dues setmanes després d'aquell dia. A l'aeroport, un cop facturada la meva única maleta amb destí a Bombai, vaig fitar l'Estrella, la Diana i l'Òscar com si en comptes d'emprendre un dels meus viatges professionals me n'anés a la guerra. Va ser una sensació estranya. La vaig notar també en l'abraçada de la meva dona, i en el seu petó. Oh, Déu meu, havíem fet l'amor la nit abans, però aquell petó va ser autènticament explícit. La Diana ens ho va fer notar.

—Però què feu? Tothom us mira.

Per què les filles de deu anys s'avergonyeixen dels seus pares, quan la mare pren el sol sense la part de dalt del biquini o quan el pare es descontrola a la sala d'estar escoltant un vell disc dels Creedence?

—Calla, retrògrada —li vaig dir amb la comissura dels llavis, ja que la resta la tenia ocupada.

—Si ho hagués sabut, no hauria vingut —es va entossudir.

Era inútil dir-li que ningú no ens mirava, que en un aeroport ningú no mira ningú perquè tothom va i ve, i els que no van ni vénen, s'acomiaden d'algú o el reben amb petons.

Em vaig agenollar entre tots dos i els va tocar el seu torn.

Un petó per a ella. Un petó per a ell.

—Què ens portaràs?

—No ho sé, fill. A l'Índia no hi ha gran cosa.

—Un escarabat sagrat —em va proposar.

La tarda anterior havia vist una pel·lícula sobre faraons egipcis, és clar.

—Tornaré d'aquí a uns dies. Porteu-vos bé.

—Fes-nos una foto —em va proposar l'Òscar.

La Diana va fer una ganyota. També tenia l'edat de no voler fotos. Quantes edats tenen abans de perdre la seva meravellosa innocència, que de vegades és insuportable? Vaig treure la càmera de la bossa de mà i els vaig immortalitzar allà mateix. Quan la vaig guardar ja no hi va haver temps per a res més. Odio els adéus als aeroports i llocs així. Com l'Estrella.

Vaig tornar a abraçar-los. Vaig tornar a besar la meva dona.

—Vés amb compte —va ser l'última cosa que vaig sentir, en un xiuxiueig a cau d'orella.

Després vaig entrar a la zona internacional. Mentre pujava per una de les escales automàtiques, vaig alçar la mà una sola vegada. Només una vegada. Els meus fills somreien, amb tota la seva sana intensitat. Dos nens com tants. Dos nens que havien tingut la sort que el destí els hagués fet néixer en un país occidental, en temps de pau, amb un futur obert al seu davant.

En quedar-me sol em vaig sentir força aclaparat.

I vaig desitjar haver tornat ja.

I vaig desitjar no haver trobat mai aquells dos missatges.

Després em vaig sentir culpable d'haver-ho sentit.

Al cap de menys d'una hora sortia en el pont aeri rumb a Madrid, on agafaria el vol d'Air India cap a Bombai, amb escala a Abu Dabi.

SEGONA PART

Conseqüències

Bombai i Calcuta són les dues ciutats més dures de l'Índia, però s'ha d'entendre la seva realitat, no deixar-se caure en el rebuig fàcil ni en l'autocomplaença de considerar-les «un altre món» i ja està. El país s'hi reflecteix tant com a Benarés, Agra o Madràs. Tot és l'Índia, un subcontinent de mil milions d'ànimes, amb unes quinze llengües reconegudes i al voltant de set-cents cinquanta o vuit-cents dialectes. El cinturó de pobresa de Ciutat de Mèxic, o el de Caracas, o les *favelas* de Rio de Janeiro, són part d'aquesta mateixa realitat: un món atrapat dins un altre món. L'abisme cada vegada més gran entre la riquesa d'uns pocs i la pobresa de molts, entre el benestar occidental i la misèria del Tercer Món.

La primera cosa que es veu en aterrar a Bombai és que les barraques —de fet, ni arriben a això, perquè són simples cartrons col·locats a manera de parets que tanquen un espai d'uns dos metres— arriben fins a les mateixes pistes de l'aeroport. I n'hi ha milers. Una mena de bosc de cartrons foscos escampats, com una plantació d'ànimes, un cementiri de vius. Després, anant de l'aeroport al centre, passes per un camp de golf en el qual els socis —predominantment anglesos, encara— juguen separats per una tanca a l'altra banda de la qual s'estén una altra filera de construccions de cartró. Calcuta és semblant. Allà hi ha més misèria. No és estrany que la mare Teresa s'hagués instal·lat en aquella ciutat.

El viatger occidental no acostumat, comença a passar-s'ho malament allà mateix. L'experimentat sap que aquesta és l'Índia perpètua, la mateixa que Gandhi va saber convertir en una nació amb ànima. És impossible voler canviar el món, i més des del nostre punt de vista occidental. Els conqueridors espanyols se sorprenien dels costums dels indis americans, com anar despullats i els seus ritus incomprensibles. I els van voler «educar». Així en van matar la identitat. L'Índia sobreviu perquè és única. Ni els anglesos —que ja és dir— no van aconseguir doblegar-la.

Tenia intenció de passar a Bombai un parell de dies exactament, per fer, al capdavant, un reportatge sobre la indústria del cinema del país. En Toni Roura el volia com a complement per a la història de l'Iqbal. Això també em donava un marge de maniobra més gran pel que feia a l'economia. Em vaig allotjar al millor hotel, el Taj Mahal, al davant de la Porta de l'Índia, el monument per sota del qual havien de passar tots els governants anglesos que visitaven el país quan aquest els pertanyia. El Taj és un palau, tot i que de fet tots els hotels, fins els més senzills, són guetos turístics de luxe. A les mateixes portes, en forma de venedors, pidolaires o taxistes, comença el món real. Potser el fet d'allotjar-me al «millor hotel» quan anava com el Setè de Cavalleria, disposat al rescat de Déu sabia què o qui, pot semblar una contradicció. Però no ho és. Descansat, amb l'estómac ple, amb les facultats al màxim, es pensa i es treballa millor. Qui digui el contrari és encara més romàntic que jo.

El que vaig fer aquells dos dies no compta. És una altra història. Em vaig recuperar del canvi d'horari, vaig començar a adaptar-me als picants gradualment, tot i que vaig enganxar la mateixa diarrea de sempre; vaig visitar un parell d'estudis de cinema de Bombai, vaig assistir al rodatge d'una escena d'una pel·lícula musical i sentimental, és a dir, típicament índia, i vaig parlar amb un productor, un actor i dues actrius. Com que ningú no coneix el cinema indi, tant eren uns com uns altres. Vaig ser professional, però justet justet. Vaig reunir un material mínim per preparar un reportatge, vaig tirar mitja dotzena de rodets de fotos i fins vaig revelar la foto que havia fet a la meva dona i els meus fills a l'aeroport. La seva imatge em va acompanyar després. I em va ajudar. La vaig mirar moltes vegades i era com si la Diana i l'Òscar m'animessin. Parlar de nens, i pensar en els teus fills, de la mateixa edat, però als antípodes del que és ser nen i pobre en països com l'Índia, forma part d'una mena d'equilibri, difícil d'explicar, perquè no es tracta d'alegrar-te que els teus estiguin bé, sinó que ells t'empenyen a la lluita. És una cosa cauteritzadora en grau extrem. Hi ha un bé, un mal, un *ying* i un *yang*. Tots dos es complementen. Potser si jo no hagués tingut fills no hauria fet tot allò, m'explico? En fi, no són més que divagacions, i no gaire precises. Parlo d'un estat d'ànim i del que ens empeny a fer coses, per estranyes que semblin.

La meva ment no havia suportat mai tantes contradiccions com en el breu lapse de temps que va durar tot. Perquè ara ho recordo quasi com un somni, un flaix, un abisme salvat per la mateixa rapidesa dels esdeveniments.

Vaig abandonar el Taj Mahal Hotel un matí després del meu darrer bany a la seva meravellosa piscina i vaig tornar a l'aeroport. El meu vol d'Air India amb destí a Madurai sortia a les 12.15, que finalment van ser les 13.50. La cosa més normal del món. Mentre m'acostava al meu destí, al final de la llarga distància que havia separat la veu de l'Iqbal de la meva resposta, el vertigen va créixer i amb ell altres sensacions. Impotència, por, inseguretat... Recordava les paraules de l'Adrià Calafat.

El compromís.

Madurai, la capital de l'estat de Tamil Nadu, al centre del con sud de l'Índia, em va rebre amb molta calor.

Ja hi havia estat abans, a la ciutat, i vaig recordar la vegada passada. Potser la botiga de catifes que ara buscava era la mateixa on havia entrat aleshores, no per comprar-hi res, sinó per acompanyar els que anaven amb mi. Ni tan sols m'hauria sorprès que hagués estat així.

El Taj de Madurai, el Taj Garden per ser més exactes, no s'assembla en res al de Bombai. És més petit, més discret i és a uns set quilòmetres del centre. Els preus també són diferents: una tercera part del que costa una habitació al Taj de Bombai. No vaig ni perdre el temps d'utxant-me, tot i que m'hauria anat bé fer-ho. Vaig deixar la maleta i la bossa, vaig endur-me només les càmeres i vaig tornar a sortir per buscar un *rickshaw*, els característics tricicles, amb pedals o motor, que són els autèntics taxis de l'Índia. Els seus conductors van a una velocitat de vertigen pel que és el vehicle, la qual cosa resulta perillosa però emocionant, ja que el caos del trànsit és absolut. En treure el nas per la porta em van assaltar mitja dotzena de candidats, que es van posar a discutir entre ells qui tenia dret a portar-me. Vaig negociar el viatge amb un d'ells i ja va estar.

A penes una hora després d'haver aterrat a Madurai el meu tricicle de pedals s'aturava al davant de la botiga, que no era sinó un edifici de tres plantes, del tot ocupat per ella. El conductor del *rickshaw* em volia esperar. És el que se sol fer. Assegurar-se un viatge és molt més important que el temps d'espera, encara que jo pogués tardar molt. Em va costar convèncer-lo que se n'anés. La primera cosa que vaig fer, per precaució, per si després no podia, va ser fotografiar la façana i amb més detall el rètol i els anuncis que el flanquejaven. El rètol era senzill: *Pankaj Shah*. A sota i a tots dos costats, l'oferta del que es podia trobar a l'interior. A la dreta: *High Class Oriental Carpets – Old quality, 100% Handicrafts – Gifts – Retail & Wholesale – Fine Arts*. A l'esquerra: *Silk and Woollen Carpets – Walnut Wood Carvings – Crewell Upholstery Material – Pashmina and Rattal Shawls – Embroidered Phirans*. És a dir, Pankaj Shah tenia de tot i més.

Ho vaig poder comprovar. La planta baixa era un basar immens amb els objectes més típics i característics de l'art indi: caps, talles, treballs en fusta de sàndal i banús... i un llarg etcètera per al turista més dedicat al consum. Em van assaltar dos empleats, que només de veure'm ja sabien que era espanyol —la qual cosa demostrava les seves bones arts comercials— i que es van oferir per guiar-me. Els vaig dir que només estava mirant. Però no per això em van deixar de petja. Atesa l'hora, era sol a la botiga. Vaig pensar que m'havia precipitat. Més valdria esperar un grup de turistes per barrejar-m'hi. Tan bon punt deixava caure la vista en un objecte, per rar o petit que fos, algú el treia del prestatge i me'l col·locava al mostrador o me l'exhibia persistentment acompanyat d'un rosari verbal de qualitats que el feien meravellós.

Jo em preguntava com era que no sentien els batecs del meu cor.

Era allà, a la botiga d'on havien sortit els missatges de l'Iqbal, i probablement el tenia molt a prop.

Les catifes ocupaven les dues plantes superiors. N'hi havia centenars, algunes exposades en la seva esplendor magnífica, penjades a les parets o desplegadas a terra, i d'altres enrotllades o amuntegades. Podien tenir cinc o deu anys o estar acabades de fer, però no s'hi coneixia cap diferència. També ignorava si Pankaj Shah es dedicava solament a la venda puntual a Madurai o si tenia un negoci d'exportació. Al segon pis també hi havia la sala habitual per reunir els grups de turistes, oferir-los un refresc i ensenyar-los les catifes. Els turistes s'asseien en uns bancs de pedra amb coixins que flanquejaven l'espai central. Coneixia el procediment.

Vaig mirar-me les catifes. Vaig mirar les vores sense acostar-m'hi. M'hauria agradat començar a buscar més missatges, però dos venedors més em seguien de prop, disposats a no deixar-me escapar, atents als meus gestos, per ensenyar-me ràpidament el que jo pogués mirar o tocar. A més, si per un atzar trobava un altre paper arrugat i amagat en una vora, què faria?

I era possible que aquella gent, que es passava el dia desplegant i enrotllant catifes davant dels turistes, no hagués trobat un dels missatges de l'Iqbal?

Quanta desesperació hi havia en aquelles notes, necessàriament amagades perquè no les descobrissin i, per tant, condemnades a la foscor eterna!

Ah, Martí, Martí!

Cap autocar no havia escopit la seva càrrega de turistes a la botiga, de manera que no vaig tenir més remei que actuar pel meu compte. Si continuava allà sense demanar res ni mostrar interès per alguna cosa, després tindria més dificultats. De manera que vaig aixecar la mà.

—Senyor? —va acudir ràpidament un dels venedors—. M'agradaria veure algunes catifes, no gaire grans, petites.

El meu anglès és bo, sempre ho ha estat. La conversa va començar amb fluïdesa, tot i que el venedor es va entestar a mostrar-me les seves habilitats amb el castellà.

—Barcelona, Madrid?

Em sabia la resta. Si deia Barcelona cridaven: «*Visssca el Barççça!*». Si deia Madrid ovacionaven un «*¡Hala Madrid!*». Per a la majoria d'indis només hi ha dues ciutats a Espanya.

—Ponferrada —vaig dir jo només per molestar.

Es va abstenir d'exclamar «*Visssca Ponferrada!*». Potser va ser per la cara que jo feia, taciturna, expectant. No parava de demanar-me: «I ara què? Ja ets aquí; i ara què?».

Les primeres catifes foren desplegadas davant dels meus ulls.

—Te, un refresc, senyor?

Eren extraordinàries. Com la d'en Martí i la Bernada, certament, però allà, veient-les totes juntes i tantes, la bellesa dels seus dibuixos es feia encara més manifesta. I la seva suavitat. L'Occident captivat per la fascinació de l'Orient. El venedor me'n lloava les virtuts, i em repetia que no em preocupés pel preu, que em faria un bon descompte. I més si me n'emportava dues, o una de gran. Vaig haver de fer un gran esforç de voluntat per concentrar-me i començar a actuar.

—Són fetes a mà?

—Oh, sí; sí, senyor, per descomptat. Una catifa no és bona catifa si no és feta a mà. Nosaltres tenim gran artesanía. Nosaltres casa més antiga de Madurai. Venem a tot el món. President d'Estats Units té una catifa nostra a Casa Blanca.

Ni eren els més antics, ni venien a tot el món, i encara menys el president dels Estats Units tenia una catifa seva a la Casa Blanca, però sonava bé. Els comerciants indis són com paparres, la seva oratòria és famosa; la seva perseverança, aclaparadora; les seves cares a l'hora de regatejar, infinites.

—És possible que faci una bona compra, no una ni dues catifes, sinó una dotzena o més —li vaig dir.

Allò seria un bon pessic. Li va fer un senyal a l'altre dependent de la planta. Aquest va desaparèixer en un tancar i obrir d'ulls. Al cap de menys d'un minut ja tenia al davant l'encarregat o, com a mínim, el que manava en tot aquell embull en aquell moment. El seu anglès era molt més correcte.

—El senyor està interessat en un nombre determinat de catifes?

—Podria ser —vaig començar a actuar amb distanciament, gairebé amb duresa i, per descomptat, amb superioritat. El que compra, com més compra, més ha d'exercir de comprador, és a dir, estil «qui paga, mana»—. Les seves catifes són boniques.

—No en trobarà de millors a Madurai.

—Bé, n'he vist unes quantes.

—No com aquestes —va insistir—. Toqui, fixi's quina suavitat. I aquests dibuixos, aquests colors...

Era un indi com n'hi ha tants, especialment a les botigues i als basars. Alt, amb els cabells negres, els ulls profunds, el bigoti poblat, la pell fosca, vestit a l'occidental. Res a veure amb la gent del carrer. Una raça quasi especial.

Sobretot si tenien nens treballant, no ja per un sou ínfim, sinó en règim d'esclavatge, sota un totalitarisme.

—Quin preu tenen? —vaig abordar el punt clau que més m'interessava de tota aquella comèdia.

—En dòlars?

—Sí.

—En efectiu?

—Sí.

Això el va animar encara més. Les targetes tenien comissions. L'efectiu era directe. Em va donar un preu per una catifa petita, un altre per una de mitjana i un altre per una de gran. Després els va arrodonir. Va fer una oferta d'una dotzena de cada i va tornar a arrodonir el preu. A la fi em va mirar i va esperar. Em va veure cara d'estar fent càlculs i ja no va esperar més. El pas següent era passar-me el paper i el bolígraf perquè jo hi apuntés el meu preu. Va ser el que va fer.

Després d'això, jo havia de posar un preu molt baix i començava l'estira-i-arronsa.

Ho odio.

—Abans de començar a parlar d'això, m'agradaria estar segur que són fetes a mà. Ni es va ofendre ni es va mostrar estranyat.

—Vol veure el nostre taller?

—Seria possible?

—Cap problema, senyor. Serà un plaer ensenyar-l'hi. Si em permet...

Es va apartar del meu costat. Potser li va dir a l'altre que preparés el taller com calia o que advertís els «treballadors» que no parlessin o simplement que posessin fil a l'agulla si, per alguna raó, en aquell moment no estaven dedicats a confeccionar les catifes. El cas és que no ens vam moure d'allà immediatament.

—A quin hotel s'allotja?

—Al Madurai Ashok —li vaig mentir.

El meu crèdit no va semblar reduir-se gaire.

—Molts dies aquí?

—A Madurai dos o tres, segons les compres que hi faci. Després aniré a Delhi.

—Viatge de negocis, doncs?

—Plaer i negocis, i una mica de turisme. És un país molt bonic.

—Ho és, senyor.

Va tornar a aparèixer l'altre venedor, acompanyat d'un altre. Li va fer un senyal al que estava parlant amb mi. El diàleg es va avortar en sec.

—Si em vol acompanyar.

Em va precedir i jo el vaig seguir, mentre em tornava a sentir amb massa força els batecs del cor. Per si encara tenia dubtes sobre el fet que jo no era cap heroi, aquí en tenia la prova. Tot el meu valor, o el meu romanticisme, enaltit d'una manera tan sublim a Espanya, se me n'estava anant en orris. Si aquella gent intuïa, ni que fos remotament, el que havia anat a fer allà, potser em farien desaparèixer sense deixar rastre. O no? Aquestes coses passaven, a la vida real?

Per què no? Si hi havia esclaus a les portes del segle XXI...

Vam baixar al primer pis de l'edifici, però no ens hi vam aturar. Vam baixar un altre pis, fins a arribar en un soterrani fosc, malgrat la presència d'una bombeta elèctrica, que penjava del sostre solitària. Allà hi havia una porta. El que estava negociant amb mi es va encarregar d'obrir-la. Els altres dos tancaven la comitiva. A

l'altre costat de la porta vaig veure un pati petit, a cel obert, i tres portes més, dues a un costat i la tercera al davant. Ens vam dirigir a aquesta darrera sense aturar-nos.

I quan la va obrir, vaig penetrar per primera vegada en el món que havia anat a conèixer.

Un món al qual Occident dóna l'esquena mentre camina per sobre de les catifes que en són el fruit.

A la vida hi ha moltes coses capaces de colpir-te, físicament o anímicament. I els cops, en general, solen ser directes, sobtats, forts. Et deixen sense alè o sense capacitat de resposta. Et fan pols, et desmunten la teva pròpia història, et deixen literalment fet un fàstic.

Ni tan sols sé com em vaig sentir amb aquell xoc brutal.

Al taller de Pankaj Shah hi treballaven nou nens, exactament sis nens i tres nenes. Vaig calcular que el més gran o la més gran devia tenir uns dotze o tretze anys, bé que era difícil precisar-ne l'edat. El més petit no en devia tenir menys de set. Les catifes podien ser boniques, però l'espectacle no, i ells, els «artistes», malgrat la seva tendresa d'infants, despertaven alguna cosa més que compassió. Una barreja d'horror i sentiment de desànim, per començar. Sí, les catifes eren molt boniques, però els nens anaven molt bruts i estaven molt prims. És cert que a l'Índia no se sol veure persones obesas, però aquelles criatures no estaven primes per això. Era evident que era per altres causes.

Quasi em va semblar una burla.

—Aquests nou «operaris» fan totes les seves catifes?

—No; no, senyor —em va dir l'home de la botiga—. Tenim una fàbrica, amb més personal, per satisfer la demanda, però aquesta és la nostra escola, i aquests nens són els nostres millors artesans, em pot creure. Fixi's en aquest treball.

Va agafar la catifa que estava trenant una nena d'uns nou o deu anys. El treball era preciosista i els nusos, molt petits. Vaig mirar les mans de la nena. Tenia els dits molt petits i estaven plens de cicatrius, sense ungles a penes. Després, sense poder evitar-ho, perquè eren com un pou sense fons, vaig mirar-la als ulls i hi vaig caure. Ni la Diana, en els moments de màxim desafiament, no m'havia mirat mai així. I ni tan sols puc explicar amb paraules aquella mirada. En sóc incapaç. Per a Pankaj Shah, amb tot, els seus «treballadors» infantils eren la prova que necessitaven els clients reacis com jo. La prova que les catifes es feien a mà. En efecte, potser tenia una altra «fàbrica», però en aquell taller el més segur és que hi hagués els nens que l'Iqbal havia definit com a «esclaus».

—Aquests nens deuen ser una gran ajuda per als seus pares —li vaig dir tornant-li la catifa.

—Per descomptat. N'hi ha que guanyen més que ells. Són molt especials.

—I tan petits —vaig assenyalar el més petit.

—El nostre art es manifesta en una edat molt tendra i dóna lloc a generacions i generacions de veritables artistes. D'aquí ve la fama de les nostres catifes.

Els nou nens i nenes treballaven en les seves catifes amb els ulls fixos, febrils, sense a penes alçar-los de les mans. Estaven envoltats de fils, llanes de colors, i encara que hi havia diverses taules, tots seien per terra. Allà sí que hi havia llum, però

no era natural, sinó artificial; procedia de diversos fluorescents. L'única finestra era més aviat una finestreta, just a la paret oposada en la qual s'obria la porta per on havíem entrat. Devia fer uns cinquanta centímetres d'alt per quaranta d'ample i estava enreixada amb un filferro gruixut que formava una retícula romboïdal. Era tota la ventilació existent, de manera que allà dins la calor es manifestava amb un poder notable. No hi havia ni rastre d'un simple refresc per matar la set ni de res semblant a una revista, un ventilador... o què sé jo.

Vaig desitjar pronunciar aquell nom.

Iqbal.

Però el vaig deixar amagat al meu cap.

—Quant tarda a fer-se una catifa petita, per exemple?

—El temps no compta, senyor —em va dir molt seriós l'home—. Què són unes setmanes, uns mesos, quan estem parlant d'una cosa tan exquisida com una d'aquestes catifes? La seva bellesa perdurarà durant anys, durant segles. Quant van tardar els nostres avantpassats a construir els nostres grans temples? S'imagina l'Índia avui dia sense ells?

Algú es recorda dels qui els van bastir, pedra a pedra, o dels qui els van tallar, imatge a imatge?

La història és cega, sorda i muda. Ens llega solament un present carregat d'evocacions.

I es menja les injustícies.

—Vingui per aquí, senyor.

Me'n volia anar, però també em volia quedar. Encara que no em miressin, sentia els ulls d'aquells nou petits. No crec que l'Estrella els digués «xavals». El venedor em va ensenyar la tècnica, les formes dels nusos, la qualitat dels materials. Va parlar i parlar, venent-me el producte amb molta traça. No era la primera vegada que algú baixava fins allà. Jo feia veure que l'escoltava, però mentrestant mirava de cua d'ull ací i allà. A la finestreta, a la porta, al pati al qual donava. En un intent desesperat i absurd, em vaig acostar al que semblava el més gran de tots, una nena. Li vaig posar la mà al cap, paternal.

—Hola, com et dius?

Em va mirar, una mica espantada, i després va mirar l'home, que somreia amb una actitud semblant a una bondat severa.

—No parla anglès? —vaig insistir.

—Vinga, contesta —la va instar l'encarregat o amo de la botiga.

—Narayan —va acabar contestant ella.

No podia repetir-ho, de manera que no ho vaig fer. L'Iqbal podia ser un, o una, dels vuit. Bé, potser un dels més petits no.

Ja no podia quedar-m'hi més estona.

—Ha estat molt interessant —vaig assentir amb el cap—. Gràcies.

—Per a nosaltres, un plaer. Li asseguro que cap de les nostres catifes no és feta per una màquina. Totes tenen cor.

—I sang?

—Com diu?

—No, res. Un vell proverbi.

—Ah!

Vam sortir del «taller». Primer ell i jo, i després els altres dos. Em vaig fixar en la porta. No hi havia cap pany. Cap cadenat. Vam travessar el pati, vam passar per la porta que comunicava amb el soterrani i vam pujar per una escala fins al primer pis. Desitjava anar-me'n d'una vegada, però no podia fer-ho sense parlar abans una mica més de diners, concretar un possible preu per a la meva propera visita.

No va ser fàcil. Saben vendre i comerciar. Volien que els n'avancés una part, que digués una xifra, que indiqués un preu, que...

Li vaig dir que tornaria l'endemà, probablement a la tarda i, després d'endur-me la seva targeta, em vaig acomiadar. Van ser amables, però per a ells el que passaria l'endemà era una cosa llunyana, de manera que als seus ulls va persistir el dubte sobre qui dimonis podia ser jo i si realment els havia estat temptejant per fer una compra.

Un cop a fora, no em vaig aturar. El conductor del *rickshaw* continuava esperant-me, per si havia canviat d'idea, persistent. Em vaig posar a caminar com qualsevol turista, guiat per les torres del temple que s'albiraven des de qualsevol part del centre de la ciutat.

Les cames no em van fer figa fins que no vaig ser fora de l'abast visual de la botiga. No estava segur del que havia vist, però sí del que havia sentit. Si aquell «taller» era o semblava una presó... era una cosa que no estava en condicions de jurar. Però el que hi surava, i les mirades d'aquells nens tant com la manera com treballaven o les condicions d'aquella feina...

Necessitava pensar, caminar, i com que no bufava ni una mica d'aire fresc per alleujar-me la calor a més de l'angoixa, em vaig dirigir al temple, travessant els carrers plens de gom a gom de gent i parades de venda ambulant que el rodejaven.

El temple de Meenakshi és un dels més grans i més especials de tot l'Índia, i no solament per l'estàtua de Kali coberta de boletes de mantega o pel ritual nocturn en què els monjos traslladen Xiva perquè passi la nit amb Parvati. Ho és pel seu entorn, la seva bellesa interior i les seves dimensions descomunals. Té quatre portes, cadascuna amb un alt *gopuram*. Els *gopurams* són torres piramidals, de base rectangular, que va estrenyent-se a mesura que guanya alçada. Per a un peninsular, i en un sentit estrictament visual, atès el seu caràcter bigarrat, és el més semblant a una falla valenciana, especialment si estan acabats de restaurar o pintar. A cada pis hi ha escenes i estàtues característiques amb els déus de l'àmplia gamma de divinitats hindús. Hi ha *gopurams* de seixanta o setanta metres. Els de les portes del temple de Meenakshi són dels més alts.

Vaig entrar al temple, en part per la frescor interior, per la sensació de pau i recolliment, perquè era l'únic lloc que em podia permetre fer un llarg passeig sense sentir-me pressionat. No recordava el camí, però de totes maneres vaig arribar al davant de l'estàtua de Kali i l'olor va despertar els meus records. El venedor de boletes de llard era un home neulit, tot pell i ossos, vell. Mai no he sabut distingir les castes, malgrat que els brahmans solen ser els més identificables, perquè tenen cura dels temples i posen de manifest el seu poder en la manera que tenen de caminar, moure's o parlar. La resta... com distingir avui dia el *chatriya* o guerrer del *vaishya* o comerciant, el *sudra* o camperol, també artesà, del pària o intocable?

Els meus dos dies a Bombai havien estat dedicats solament a la feina i al retrobament. Ara començava a ser diferent. L'Índia que més estimava era allà, entre aquells murs de Meenakshi. Però el que m'havia dut a Madurai ja no era aquest reclam embruixador i colorista i, encara que jo no sigui creient, també espiritual. El que m'hi havia dut era a pocs metres, en un soterrani.

Si un d'aquells nens que havia vist era l'Iqbal, tot encaixaria.

No recordo el temps que vaig passar a Meenakshi. Hauria hagut de memoritzar-ne més els detalls però no ho vaig fer, ho sento. La meva tempesta interior era molt forta. Només sé que va caure la nit amb la seva mà de pau i que jo continuava allà, lluitant, deambulant perdut, amb el cap en ebullició, entre fidels pelegrins, vigilants,

venedors, sacerdots, turistes indis i turistes estrangers, carregats amb filmadores de vídeo i càmeres, com jo. Hi havia espanyols. Sempre hi ha espanyols a tot arreu. I se'ns nota. Cridem més que ningú —juntament amb els italians—, i també riem més que ningú. Ni el cansament no ens pot vèncer, i l'Índia no solament cansa; esgota.

No volia tornar a l'hotel, i no hi vaig tornar.

Abans de sortir de Meenakshi em vaig fixar en una dona molt anciana que lluïa un sari verd molt lluminós, que havia conegut temps millors. El seu rostre reflectia una gran bondat. Era un rostre beneït per l'aura d'allò etern. Amb les mans unides, resava a Xiva. De la mateixa manera que una vegada havia vist milers de fidels resant en una gran festa hindú, al Fort Amber de Jaipur, l'espiritualitat d'aquella dona em va tocar de ple. No hi fa res que només sigui un fidel, no pots ser indiferent a la seva intensitat. Sempre he cregut que estem tan sols els que vivim a la nau Terra i hi naveguem que per això ens hem inventat els déus. Per necessitat. Pensar en l'abans i el després de la vida és massa angoixant. Però l'Índia és, amb el Tibet, el país on els sentiments religiosos són més intensos.

Vaig sortir disposat a fer el que pensava que havia de ser el meu pas següent, el de la confirmació i, per descomptat, el primer en què començaria a jugar-me la pell. Em sembla que l'energia d'aquella anciana em va donar ales. M'ho sembla. No estic segur de res. Em guiava el meu instint i seguia els meus impulsos. No hi ha més a dir.

Tal com m'esperava, la botiga de catifes ja havia tancat i no es veia cap llum a l'interior.

Primer vaig estudiar-ne la façana fosca, des de l'altra vorera. La majoria de cases índies fan l'efecte d'amenaçar ruïna, però aquest és un altre error occidental: n'hi ha prou de veure les enormes antenes parabòliques als terrats. Vaig observar que les dues cases que flanquejaven l'edifici de les catifes estaven habitades. De fet, ni tan sols sabia si l'edifici ho estava. I si hi vivia algú? I si un guardià custodiava els nens?

I si s'emportaven els nens a dormir en una altra banda?

En totes aquelles preguntes es donava per descomptat que aquells nens eren presoners de l'amo. En totes.

Però alguna cosa continuava dient-me que era l'única veritat.

Vaig caminar cap a l'esquerra, que era el costat pel qual s'arribava abans a una cantonada. Com que la botiga donava a un carrer principal, era probable que per darrere les condicions d'accés fossin més fàcils, que hi hagués cases deshabitades o... I no em vaig equivocar. Ni tan sols vaig haver d'arribar al carrer paral·lel. En la perpendicular, a uns vint-i-cinc metres de la cantonada, s'obria un d'aquells clàssics carrerons indis, estrets, plens de porqueria, bosses d'escombraries per recollir, deixalles, caixes d'embalatge i un llarg etcètera. Vaig caminar amb por. L'Índia no és un país de delinqüència, però sempre et pot sorprendre algú. El silenci em va fer avançar amb més precaució.

No em va costar gaire reconèixer la part del darrere de l'edifici. Les dues cases que tenia a banda i banda ostentaven les respectives parabòliques, de manera que el vaig identificar fàcilment. A partir d'aquí, ja no podia fer altra cosa que armar-me de valor i cometre el primer dels meus delictes.

Les càmeres eren una molèstia, però no tenia més remei que carregar-les. Vaig tancar la bossa i me la vaig posar en bandolera, per tenir les mans lliures. A continuació, vaig apilar al costat del petit mur unes quantes caixes i hi vaig pujar fins a arribar al cim. M'hi vaig asseure a sobre, vaig mirar al meu voltant per assegurar-me que ningú no m'observava, i em vaig deixar caure a l'altra banda. Portava una petita llanterna negra, cilíndrica, com un bolígraf gran, però de moment no em va fer falta. La claror de la lluna em va ajudar a veure per on em movia.

I també la finestreta del taller.

Era al pati del darrere de l'edifici de Pankaj Shah.

Allà també hi havia caixes d'embalatge i només em va caldre agafar-ne dues i arrossegar-les fins a situar-les a sota de la finestreta. La primera cosa que vaig fer en arribar a la seva altura va ser assegurar-me que fos sòlida. Estava molt ben fixada, de manera que si mai m'havia passat pel cap arrencar la reixa vaig comprendre que seria difícil. Després vaig treure la llanterna i vaig il·luminar l'interior.

La prova final era allà.

I, en confirmar-ho, reconec que se'm va paraitzar el cor, malgrat que jo el sentia bategar amb tota la força de la seva esbojarrada intensitat. La sang es va convertir en un riu fred que em va fer estremir.

Els nou nens i nenes dormien a l'extrem més allunyat, junts, en una pila confusa i, per descomptat, a terra. El més petit ho feia als braços protectors d'aquella nena amb qui jo havia parlat, la més gran. Adormits, transmetien una sensació de pau infinita. Però la seva realitat, l'entorn, el pes de la meva pròpia consciència, disparava la guerra dels meus sentits.

—Eh! —vaig cridar.

No es van moure. Vaig dirigir el feix de llum directament als ulls tancats de la nena. Narayan. El vaig encendre i apagar diverses vegades, fins que ella es va moure una mica.

—Eh! —vaig repetir.

Vaig aconseguir que es despertés. Primer es va espantar, ho vaig poder comprovar. Tant, que vaig tenir por que es posés a cridar.

—No cridis, Narayan! Vine, acosta't!

Vaig apagar la llanterna per no enlluernar-la i la vaig dirigir a la meua cara.

—He estat aquí avui. He vingut a ajudar-vos —per primera vegada ho deia convençut, tot i que ni tan sols sabia com—. Vaig rebre el missatge de l'Iqbal.

La Narayan estava molt quieta. Fins i tot després de sentir-me pronunciar el nom de l'Iqbal va continuar al mateix lloc. Van ser uns cinc segons força espantosos, carregats de dubtes i d'incerteses. Finalment, va apartar amb suavitat el seu company adormit, es va aixecar i es va acostar a la finestreta. Va pujar en una taula per situat-se a la meua altura.

—L'Iqbal? —va dir.

—Els missatges a les vores de les catifes. En saps res, d'això?

—Sí —va assentir amb rapidesa.

Els ulls li van brillar per primera vegada.

—Qui de vosaltres és l'Iqbal?

No sé si s'ho esperava. No sé si ho vaig pensar en algun moment. No sé si encara em pensava que estava protagonitzant una pel·lícula americana sentint-me a la pell de Schwarzenegger.

Però aleshores tot es va enfonsar.

—Iqbal morir un any ja, senyor.

La Narayan es va adonar del cop que jo acabava de rebre. Per a mi va ser directe, perquè em vaig quedar sense respiració. És curiós: la presonera era ella i, en canvi, semblava que mirés de consolar-me quan em va posar la mà sobre els meus dits aferrats a la reixa de la finestra.

—Com...?

—Ells matar.

—Què?

—Assassinar, com a escarment.

Estava enfilat en unes caixes, agafat a uns ferros, parlant amb una nena, al pati del darrere d'una botiga de catifes a Madurai, l'Índia. I tot era real.

Tan real com que la meva dona i els meus fills devien ser a Barcelona, dormint, a prop del nou dia.

—Van trobar alguna de les seves notes de so-cors?

—No; no, senyor. Mai. Iqbal amagava bé.

—I doncs què...?

—Iqbal va posar revolució aquí —es va posar un dit al front— i aquí —un altre al cor—. Nens de catifes van cridar prou. Iqbal va demanar llibertat, diners per feina, no esclavitud. Va fer sindicat. I després Front Alliberament Treballs Forçats.

Potser era una pregunta estúpida en aquells moments, però la vaig fer.

—Quina edat tenia?

—Dotze anys.

Un líder de dotze anys. Un revolucionari anònim de dotze anys. Passava que la història havia estat injusta amb ell. Si no hagués estat pels seus missatges, i pel Martí o per mi, ningú no hauria sentit a parlar mai de l'Iqbal. No era Fidel Castro, o el Che, o Pancho Villa, o Emiliano Zapata...

Mai no seria una llegenda.

Només era un nen de dotze anys.

Els seus missatges, en Martí, jo, havíem arribat tard.

—Senyor...

La Narayan encara era allà, i la seva mà continuava quieta a la punta dels meus dits. El seu anglès era precari, però no hi havia problemes de comprensió. Tenia una veu molt dolça, com un amanyac. Veu de nena coronada per aquells ulls que ara em miraven carregats de dubtes.

—Sí?

—Ha vingut a buscar Iqbal?

—Sí.

—Només Iqbal?

Em vaig recordar de la pregunta de Toni Roura: «Hi ha milers de negocis, legals o bruts, des de mines a feines com la collita, passant per la prostitució i treballs contaminants, en què milions de nens són explotats. Solament a l'Índia i al Pakistan hi deu haver milers de fabricants de catifes que els tenen esclavitzats en menor o major grau. Per què aquest hauria de ser diferent?».

I jo li vaig contestar el que ja m'havia repetit diverses vegades: «Perquè no sé on són els altres, però sí que sé on és aquest. I perquè no sé res dels altres nens, però l'Iqbal ens ha fet arribar la seva veu i no puc fer veure que no l'he sentit».

Ara la Narayan em feia sentir la seva veu.

—Podeu sortir d'aquí?

—No.

—Us tenen...?

—Sí —va continuar ella en veure que jo m'interrompia.

—Com?

—Mahendra, Pushpa i Vinesh vagaven sols pels carrers i ells els van portar. La resta ens van comprar als nostres pares.

—Quant de temps fa que ets aquí?

—El meu pare em va vendre fa tres anys, per vint dòlars. Rajiv van vendre als quatre anys, quinze dòlars, i Chandaben van vendre als cinc, setze dòlars.

Vaig recolzar el cap a la reixa. Quan un occidental, com jo mateix, es troba una cosa així, primer no s'ho pot creure, però després... la magnitud de tot, la dimensió de la tragèdia li fa regirar l'estómac. No havia sopat, però em va venir una arcada. La vaig dominar, perquè m'hauria semblat civilitzadament idiota vomitar en aquell moment. Malgrat tot, la Narayani no era ximple.

—On vostè, senyor?

—Espanya.

—On Espanya, senyor?

—Molt lluny —vaig sospirar.

—Per què vostè aquí, senyor?

—Què faríeu si poguéssiu escapar?

La Narayan va arrufar les celles.

—No ho sé —va reconèixer.

—I els teus pares?

—No ho sé —va tornar a dir.

L'Adrià Calafat m'ho havia advertit. El compromís potser no era treure'ls d'allà, sinó responsabilitzar-me del després. Si tornaven als carrers, tornarien a ser preses fàcils d'altres fabricants de catifes o de qui fos, si abans no morien d'inanició. En alguns països de l'Amèrica del Sud els nens «desapareixen» per extirpar-los un ronyó, una còrnia... Allà viurien en la misèria, remenant escombraries. Potser preferirien l'esclavatge, amb un sostre i un àpat al dia. Potser.

No era el meu món. No podia saber-ho.

—Però vull sortir, senyor —em va dir ella en veure la meva vacil·lació. I, assenyalant els altres, encara adormits, va afegir—: Tots volen sortir. Iqbal va dir que un dia algú ens vindria a buscar. Iqbal va dir que millor lliures a fora que esclaus aquí. Iqbal va morir per tots.

—Hi ha més nens? —li vaig preguntar amb un nus a la gola.

—Aquí no. En un altre lloc, no ho sé.

—Hi ha algú a l'edifici a les nits?

—No.

—I la porta?

—La tanquen amb cadenat.

Havia de pensar. Me n'havia d'anar a l'hotel, banyar-me, sentir-me tan culpable com aquest petit acte de benestar pogués fer-me sentir, i meditar sobre la situació amb deteniment. Nou nens, i jo. Al cor del sud de l'Índia. Ajuda d'Acció Directa, Amnistia Internacional, Greenpeace, la Creu Roja o qualsevol altra organització em semblaven tan lluny com la Terra de la Lluna. I encara que estiguessin allà al costat, què calia fer? Emprendre accions legals? Burocràcia? Estava sol.

—Tornaré, Narayan.

Els seus ulls foscos van llampeguejar.

—No, no tornarà —em va dir descoratjada.

—He vingut des d'Espanya per això —li vaig recordar.

—Ha vingut per Iqbal.

—Tots sou l'Iqbal.

Va mantenir un llarg silenci i es va empassar saliva. Suposo que intentava penetrar en el meu interior a través dels meus ulls.

—Quan tornarà? —va voler saber.

—Demà a la nit, t'ho prometo, tot i que encara no sé si podré...

—No vagi a la policia —va moure el cap d'una banda a l'altra—. Inútil. Si policia ve aquí, nosaltres direm que estem bé, feliços i contents.

Me n'havia d'anar, o el buit que tenia a l'estómac acabaria devorant-me.

—Demà, parla d'això als altres.

—Com diu vostè, senyor?

—Albert.

—Àlbert —va assentir ella posant-hi un accent anglosaxó—, com vell rei anglès.

Era llesta, com tot supervivent.

—Fins demà a la nit, Narayan.

—Torni, senyor Albert.

—Ho faré.

Em va costar girar-li l'esquena, però ho vaig fer.

Vaig pujar al primer *rickshaw* que vaig trobar, molt a prop de la botiga malgrat l'hora, i vaig tornar al meu hotel confortable i refrigerat. No diré que tingués el cap a punt d'esclatar. Seria fals. Tenia el cap en blanc. Hi tenia un núvol de cotó a dins, que m'esmoreïa tota la resta. Amb la ment així, l'estómac buit i el fred recurrent-me l'espina dorsal, és fàcil imaginar el meu estat. Ara penso que potser era una barreja de campió olímpic abans de la cursa amb alpinista a punt de fer l'última cordada per arribar al cim de l'Everest. Ho dic per aquella calma estranya.

Sis nens i tres nenes de set a dotze anys d'edat, aproximadament.

Nou vides a les meves mans.

Massa responsabilitat.

Treure'ls del país, impossible. I, encara que pogués, em podia presentar a casa amb ells? Era impossible trencar aquella reixa i alliberar-los per deixar-los tirats al carrer. Impossible...

Els impossibles sumaven molt més que els possibles.

Més ben dit, és que no hi havia una sola possibilitat a considerar.

Em vaig submergir a la banyera plena d'aigua calenta i vaig tancar els ulls. Vaig deixar que els meus pensaments fluïssin lliures per veure quin curs prenia. Però els meus pensaments eren traïdors. M'apunyalaven des de totes bandes. L'Iqbal, les seves notes, la seva edat, la seva lluita, la seva mort, i finalment la Narayani i els altres. Un nen costava quinze o vint dòlars. Mercaderia barata, molt barata. I qualsevol pot pensar que aquests pares mereixen el pitjor dels càstigs, però no es pot jutjar res ni ningú sense conèixer-ne la història.

No podia arreglar el món, però sí ajudar nou integrants de l'equip dels perdedors.

«Pensa globalment. Actua localment».

Ara era allà, a l'Índia. Havia d'actuar o res no tindria sentit.

Vaig sortir de la banyera al cap de mitja hora, em vaig eixugar i em vaig estirar al llit despulat. Sempre apago l'aire condicionat en entrar a l'habitació. No el suporto. El silenci era eixordador. No tenia son. Sota la meua calma aparent, la tempesta bramava sense treva. Vaig mirar l'hora i vaig pensar que a Barcelona l'Estrella i els nens s'estarien despertant per començar la jornada. Vaig estar a punt de despenjar el telèfon i trucar-li.

Però no ho vaig fer.

Què podia dir-li, a l'Estrella?

Vaig acabar odiant aquell silenci, aquella falsa pau i el gueto separat del món que representava l'hotel, de manera que em vaig tornar a vestir, amb uns simples pantalons curts i una samarreta, i vaig sortir de la meua habitació, sense rumb. Primer vaig baixar a la piscina, però no em va venir de gust asseure'm allà i mirar l'aigua, per molt que sigui mediterrani i mirar-la em relaxi. Vaig fer un tomb per l'hotel, i

vaig acabar sortint a fora. Vaig baixar les escalinates de pedra vermellosa i vaig treure el nas al Pasumalai Hill. Molts indis dormen al carrer, a qualsevol banda, sense manies ni problemes, però no n'hi havia pels voltants del Taj Garden.

Déu meu... estimava un país del qual no sabia res, i em superava, em feia sentir petit, impotent. Un país del qual rebia vibracions, i res més.

De vegades tenir una causa per la qual lluitar no ho és tot.

Vaig sortir a l'avinguda arbrada, lluny del pols de la ciutat, i els meus passos es van perdre sense rumb, amb una lentitud mandrosa. No em vaig aturar fins a arribar als voltants de les primeres cases índies de la zona. Allà vaig trobar els primers dorments, sobretot homes. Ho feien vestits, buscant llocs elevats com cornises o ampits d'algun pont. També vaig veure una mare abraçant dues nenes petites. Vaig pensar en la Narayan.

Finalment, em va atreure el murmuri de l'aigua. A les piscines, clorades, tractades com cal, l'aigua no es mou. Allà, en canvi, l'aigua circulava i produïa aquell suau murmuri que sol encantar-te. No era un rierol ni tampoc una claveguera a l'aire lliure. Procedia d'una sèquia.

M'hi vaig asseure al costat, em vaig treure les sandàlies que portava i vaig submergir els peus a l'aigua.

Em pensava que em trobava sol.

Però no era així.

La veu va sonar molt a prop, a la meva esquena, quasi cinc minuts després.

Una veu que parlava en anglès, no en cap dialecte hindú i que, per tant, s'adreçava a mi.

—Escolti la música del vent.

Em vaig tombar sobresaltat i em va sorprendre trobar-lo allà. No és que s'hagués acostat en silenci mentre jo romania amb els peus a l'aigua; al contrari. En arribar havia vist un munt de fulles verdes i grosses formant un monticle, i el carro aparcat a un costat. Però no se'm va acudir que a sota hi pogués haver un ésser humà. I menys algú com ell.

Perquè era un *sadhu*, un santó, un home fet a imatge i semblança de Mahatma Gandhi: ancià, calb, amb la barba hirsuta i esclarissada, cames i braços com pelleringues i que vestia una simple túnica blanca.

—Ho sento —vaig fer el gest d'aixecar-me—. No volia molestar...

Em va aturar amb un gest de la mà.

—Que té pressa?

—No —vaig reconèixer.

—Bé —va acceptar ell.

Solament li va faltar afegir: «Un occidental que no té pressa. Sorprenent».

—L'he despertat?

—No.

Se'm va acostar. Vaig pensar que em demanaria alguna cosa. Pur reflex de turista. No ho va fer. Es va asseure al meu costat i ell també va ficar els peus a la sèquia. Va moure els dits.

—El molesto?

—No —vaig ser amable.

Va continuar movent els dits dels peus. Després va alçar el cap i va mirar el cel. Una brisa suau va semblar que arribava d'alguna banda carregada d'olors. En cap lloc del món l'aire té més olors que a l'Índia.

La situació era estranya, per la nit, per ell i per mi. Però cap dels dos no ho va acusar.

—Per què m'ha dit això? —li vaig preguntar a la fi.

—Perquè estava escoltant cap endins, i per tant només sentia una part de la simfonia còsmica.

—Com sap que escoltava cap endins?

—L'he vist arribar, asseure's i abrigar-se amb el silenci. Però no en gaudia, més aviat hi lluitava en contra. La seva aura és negativa.

—Veu la meua aura?

—Sí.

—I què més?

—Puc tocar-la.

—Què li diu la meua aura?

—Hi ha un caos, i solament un camí. Per això li deia que escoltés la música del vent. Ella el guiarà.

—Parla molt bé, vostè.

—Em vaig educar a Oxford —em va revelar amb orgull—. Tot i que això va ser fa molt de temps.

—Què és la música del vent?

—Quan es va crear la Terra, hi va haver un gran estrèpit còsmic. Aquell estrèpit va ser el so. Després, quan l'home va poblar la Terra, va néixer la música. En un començament la música era la recitació rítmica de les sagrades escriptures. El vent és com un gran pentagrama harmònic. Es poden escoltar harmonies de moltes menes, la del cor, la dels sentits, la de les mans, la de la ment, però només hi ha una música capaç de contenir-les totes. La música del vent, que ens uneix i ens agermana.

—També hi ha vents huracanats.

—Són els de la ira —va concedir el *sadhu*.

—S'ha adreçat a mi perquè el meu vent era furiós i la meva aura un caos?

—El seu vent no és furiós, amic meu. És malenconiós. I la malenconia és un cercle tancat —em va somriure amb dolçor—. D'on ve?

—De Barcelona.

—Què hi fa, aquí?

—Meditar.

—Com pot fer-ho si se sent presoner de la impotència?

—Almenys ho intento.

—Ha llegit Tagore? —vaig assentir amb el cap i va continuar—: Va dir que un sol arbre impedeix de veure el bosc.

—No sempre ens podem apartar prou per no tenir l'arbre a prop, ni rodejar-lo per endinsar-nos al bosc.

—No pensi a la manera occidental. Pensi com els indis. Vostè no és un estrany aquí, oi?

—Així és.

—Què fa, a Espanya?

—Escric.

—Aleshores hauria de saber que hi ha molts camins per arribar a un final, i moltes paraules capaces d'explicar una història.

—No és tan senzill.

—Ho sabem. Però un pas porta a un altre pas, i cent passos fan una senda, que no sempre és recta.

—Vostè creu en el destí?

Va somriure. Jo potser feia servir moltes paraules per poder explicar una història, però ell hi jugava. Sempre m'havien fascinat aquests santons hindús, però era la primera vegada que parlava amb un d'ells. Tenia una veu agradable, aguda, prima —

sí, prima, una veu molt fina i prima—, de la mateixa manera que els seus ulls eren purs, senzills, de nineta vermellosa i mirada humida.

Vaig pensar que era una escena antològica.

En plena matinada, amb un santó, amb els peus a l'aigua i parlant d'allò humà i allò diví. Dues cultures i dos mons banyats per les mateixes aigües.

—Vol explicar-me el que el preocupa? —es va oferir a escoltar-me.

—No puc —vaig ser sincer amb ell.

—Aleshores solament li diré una cosa: ara vostè és aquí, a l'Índia, però encara que se senti indi per convenciment, no pensi com un indi. Continui pensant com un occidental. És qüestió de gens.

—I si el meu problema és aquí?

—A tot arreu hi ha respostes.

—La música del vent —vaig sospirar jo.

—Escolti.

La brisa movia les fulles dels arbres. Era un so a penes perceptible, ofegat pel murmur de l'aigua. De sobte em vaig sentir cansat, incapaç de continuar parlant el·lípticament amb aquell home. Segurament no sabia què més dir-li.

—Vagi-se'n a dormir —em va dir ell de sobte, com si m'hagués endevinat el pensament—. I demà, quan es desperti, pensi en casa seva, en la seva família, el seu món.

Vaig treure els peus de l'aigua i em vaig calçar les sandàlies sense necessitat d'eixugar-me'ls. Per inèrcia, per costum, per la raó que fos, em vaig ficar la mà a la butxaca i en vaig treure un bitllet de deu dòlars.

—No m'ha de donar res —em va agrair ell.

—Lamento haver-lo despertat —vaig dir bo i guardant-me el bitllet.

—Res no és casual, sap? —va somriure un cop més—. Potser jo era l'arbre que li impedia veure el bosc. Ara ja no té més remei que evitar-lo.

Em vaig posar dret. Ell no es va moure d'on era.

—De quin color és la meva aura?

—Hi ha una llum blanca al seu interior, però vostè funciona com un prisma, de manera que en sortir es descompon i forma els set colors de l'arc de Sant Martí.

—Gràcies per la seva companyia.

Vaig estar a punt de preguntar-li el nom, però em va semblar irrellevant.

—Gràcies per la seva amistat.

—Sap? Em sembla que sovint pensaré en vostè.

—Abraci la seva dona i els seus fills de part meva.

—Com sap que tinc una esposa i uns fills?

—Perquè els porta impresos a la memòria dels seus ulls.

Probablement va ser la influència del moment, les seves paraules, la sensació irreal, la fascinació. Com puc saber-ho? El cas és que em vaig sentir en pau o, com diuen tant els espiritualistes com els ecologistes: un amb l'univers.

La música del vent?

—Demà serà aquí? —va ser la meva última pregunta.

—No.

—Aleshores adéu.

Va unir les mans amb els ulls clucs, se les va dur a la barbeta i va acotar el cap lleugerament.

Quan vaig arribar a l'hotel estava inesperadament rendit.

Em vaig despertar molt tard, passades les dotze del migdia, i el primer que vaig fer va ser ficar-me sota la dutxa per deixondir-me. Ja no podia baixar a esmorzar, perquè el menjador devia ser tancat i, com que no havia sopat, tenia una gana atroç. Vaig optar per trucar al servei d'habitacions i demanar alguna cosa: un suc, cafè, melmelada i pa, ous fregits amb cansalada... i un *lassi*, el meravellós iogurt indi. Mentre esperava em vaig asseure a la terrasetta de l'habitació i vaig recordar tot el que m'havia passat el dia abans, des de la meva arribada a Madurai. Era com si hi fos des de feia vint-i-quatre anys, en comptes de vint-i-quatre hores.

L'esmorzar va aparèixer al cap de vint minuts. El vaig despatxar i, gràcies a això i als efectes benèfics de la dutxa, vaig començar a sentir-me més bé. Però la veritable culminació fou baixar a la piscina i tirar-m'hi de cap. Estava sol. Els turistes encara no havien tornat dels seus recorreguts pel Gran Estanc Cerimonial de Mariamman, el temple de Meenakshi o les compres. Després del bany em vaig estirar en una gandula i vaig pensar en el vell *sadhu*.

L'havia somiat?

Realment havia estat parlant amb un representant de l'Índia més clàssica?

No ho havia somiat. A mi mai no se m'hauria acudit allò de la música del vent.

L'Estrella, la Diana, l'Òscar, Barcelona, la meva terra, el meu país, els meus orígens, les meves paus i les meves guerres. I, a l'altre costat de la balança, els nens i les nenes del taller.

—Encara que se senti indi, continuï pensant com un occidental.

Curiós. M'hauria pensat que la resposta consistia en tot el contrari: pensar com un indi.

Vaig notar la pruija, la inquietud, l'ansietat. Em sol assaltar un estat d'excitació nerviosa creixent quan sé que sóc a prop d'alguna cosa.

Quasi vaig contenir la respiració.

I allò, fos el que fos, anava i venia, se m'acostava, gairebé es deixava tocar, i després s'esvania altra vegada per tornar a sorprendre'm des d'un altre lloc del meu cervell.

Una resposta.

El santó m'havia parlat de l'estrèpit còsmic de la creació de la Terra, del naixement del so en esclatar l'estrèpit. De manera que de l'estrèpit còsmic del meu interior havia de néixer un nou so.

Una música.

La vaig escoltar.

Em vaig veure a mi mateix a casa meva, llegint el diari, mirant un anunci en el qual s'oferia la possibilitat d'«adoptar» un nen indi mitjançant el simple pagament d'una mòdica quantitat mensual. No es tractava d'una adopció de debò, sinó

simbòlica. Els meus diners servien per pagar-li l'alimentació i els estudis més o menys fins als catorze anys. Era un «fillol». Una fundació s'encarregava d'enviar-me cada dos o tres mesos notícies del nen o la nena que jo havia apadrinat amb la meva aportació mensual o anual. Una fórmula eficaç per fer callar moltes consciències occidentals.

I em vaig veure alçant la vista per mirar els meus fills.

Allò havia tingut lloc feia a penes un parell de setmanes, aproximadament quan el Martí i la Bernada eren a l'Índia, potser a la mateixa Madurai.

Ja ho tenia.

La resposta.

Vaig pujar a la meva habitació excitat, alegre, tot i que també nerviós per la magnitud del que m'esperava, suposant que aconseguís treure els petits del taller. Tot depenia del fet que aconseguís trobar l'Estrella a casa. Atesa l'hora, o acabava d'arribar o devia estar a punt de fer-ho, llevat que hagués portat els nens a casa de la seva mare per anar al teatre o a sopar amb alguna amiga.

Vaig marcar el número de l'operadora, vaig aconseguir línia exterior i vaig marcar el llarg número de la conferència internacional. Zero, zero, tres, quatre, tres...

No hi havia ningú a casa, i no vaig voler deixar cap missatge al contestador automàtic.

Vaig penjar, vaig esperar cinc minuts i vaig tornar a repetir l'operació.

Vaig tenir sort.

—Sí?

—Estrella? Sóc jo.

—Albert! Com va tot?

—Bé.

No volia parlar-ne, però era impossible no fer-ho.

—Has trobat l'Iqbal?

No, no volia, però...

—Escolta, Estrella. No tinc gaire temps i has de fer una cosa per mi ara mateix. L'Iqbal va morir fa un any. —Vaig impedir que manifestés desil·lusió i pena, i vaig continuar amb aplom—: Però aquí, al mateix lloc on era ell, hi ha nou nens més. Et necessito.

—Què vols que faci? —es va estranyar, atordida.

—A Barcelona hi ha una fundació d'ajuda a nens indis. Ho sé perquè he vist anuncis i algú me'n va parlar. No sé on és, ni a quina part de l'Índia treballa, però pots fer un parell de trucades i tindràs la informació en un tancar i obrir d'ulls. Necessito noms, dades, adreces, un número de telèfon. Referit a aquí, a la mateixa Índia. Et sembla que ho podràs tenir d'aquí a una hora? Tornaré a trucar-te.

—És clar, és clar... —continuava atordida, probablement per la mort de l'Iqbal, que era tota una desil·lusió per a ella—. Però, què ha passat? On ets? I per què vols...?

—Sóc a Madurai, estic bé, no et preocupis. Escolta, a Espanya ja són més de les cinc i si no et mous de pressa perdrem un dia.

—Dóna'm el teu número —va reaccionar.

—El de l'hotel és el 0452-88256. El prefix de l'Índia és el 91. La meva habitació és la 07.

—No et moguis d'aquí.

S'havia posat en marxa.

Molt al lluny, vaig sentir els meus fills. Però per una vegada no tenia temps de parlar amb ells.

No vaig haver de tornar a trucar a l'Estrella. Ho va fer ella. Exactament quinze minuts després d'haver-li trucat jo. Mentrestant, havia tornat a fer ús del servei d'habitacions per demanar un dinar lleuger, perquè, com que era molt tard, temia haver de quedar-me en dejú una altra vegada. El dinar va arribar al cap de catorze minuts. Mentre tancava la porta al cambrer va sonar el timbre del telèfon. M'hi vaig abraonar, amb el bloc i el bolígraf de la tauleta al meu abast.

—Sí?

—Albert? —era l'Estrella; qui, si no?—. Apunta.

—Digues.

—La fundació està dirigida per un tal Ventura Masferrer, que també és d'aquí, de Barcelona. A l'Índia és coneguda com a RDM, sigles de Rural Development Movement. És una mena de granja i... bé, ja saps. És a Anantapur.

—Anantapur? —coneixia el nom de la ciutat, però no hauria sabut situar-la al mapa, i si resultava que era a dos mil quilòmetres de distància...

—M'han dit que és a prop de Bangalore.

El cor em va fer un salt al pit. Bangalore també era al sud, exactament al nord de Madurai. Quasi no m'ho podia creure.

Tot i que, a l'Índia, les distàncies sempre eren considerables.

—La trobaré —li vaig dir—. Tens algun nom més, o el telèfon de l'RDM?

—No, ho sento, no tinc més dades. He aconseguit el telèfon de la mateixa fundació a Barcelona, però ja no hi havia ningú. Demà a primera hora ho tindrè.

M'hauria agradat telefonar a l'RDM abans, però no tenia cap més remei que arriscar-me. I quasi ho preferia.

—Et trucaré si puc, però em sembla que ja no seré aquí.

—Per què?

—Tinc una cita amb una índia que es diu Narayan aquesta mateixa nit, i després marxaré.

—És guapa?

—Molt, tot i que només té uns dotze anys, tretze com a molt.

—A aquesta edat allà ja les casen.

—T'estimo, Estrella —vaig començar a acomiadar-me.

—Albert...

—D'acord, no et preocupis.

—Està bé —va sospirar.

—I els nens?

—Te'ls passo.

Vaig dedicar els cinc minuts següents a parlar amb l'Òscar primer i amb la Diana després. Havien buscat en un mapa i sabien on era jo. Sentir les seves veus va resultar

reconfortant. Una injecció d'adrenalina suplementària. Em vaig col·locar la seva fotografia al davant, com si d'aquesta manera els veiés o els recordés millor. Quan al final la Diana em va demanar un sari de color vermell, li vaig prometre que li portaria el més bonic que pogués trobar.

En penjar em vaig sentir molt sol.

A pesar que ara, a la fi, tenia un camí a seguir.

Vaig dinar amb ganes, després de la qual cosa vaig veure passar les hores tan a poc a poc com passen quan esperes un moment determinat del dia. Em sentia com un lleó engabiat. Vaig mirar la televisió, vaig baixar a la piscina, em vaig tornar a banyar, vaig pujar a l'habitació, vaig escriure una carta per si les coses anaven de mal borràs, em vaig dutxar, vaig tornar a baixar, vaig demanar un mapa del sud de l'Índia i informació sobre les comunicacions amb Madurai, sobretot del servei ferroviari. Vaig tornar amb tot plegat a dalt i vaig fer un parell de trucades. Ficar-nos en un avió seria impossible. Amb tot, hi havia un tren a primera hora amb destinació a Bangalore. Molt a primera hora. Vaig fer els meus càlculs.

Al capvespre ho tenia tot més o menys enllestit, de manera que vaig sortir, vaig agafar un *rickshaw*, li vaig demanar que em portés a una ferreteria i em va portar fins a una petita botiga, com ho són la majoria a l'Índia, on vaig comprar unes alicates grans. Les més grosses que vaig trobar, capaces de tallar un filferro gruixut i fins una cadena de ferro. Vaig tornar al Taj Garden, vaig pujar a deixar les alicates i després vaig baixar a recepció per tornar els mapes i les guies. Vaig demanar el compte per a dues hores més tard. No van entendre per què em quedava a la ciutat sense dormir a l'hotel. De totes maneres els vaig pagar la nit, com era preceptiu. Després me'n vaig anar al restaurant, vaig sopar de manera frugal i vaig pujar una altra vegada a l'habitació 07. Necessitava dormir una mica. Només una mica. Les dues hores es van convertir en tres, tot i que no em vaig preocupar. Vaig fer la maleta, em vaig ficar les càmeres a la bossa i vaig baixar amb tot plegat. Vaig deixar l'equipatge a la recepció, vaig pagar i vaig sortir. En una bossa de plàstic portava només les alicates i la llanterna petita. A la butxaca, la carta.

Ja era molt tard i la nit començava el camí cap a la matinada.

Hi havia tres *rickshaws* a la porta, però no vaig pujar en cap. De sobte em vaig posar a caminar en la mateixa direcció que la matinada passada. El camí se'm va fer familiar de seguida. No vaig tardar a arribar a la sèquia on m'havia refrescat els peus.

El santó no hi era.

Un minut després un *rickshaw* em portava a tot drap fins al centre de la ciutat, tot i que no li vaig dir l'adreça de la botiga de Pankaj Shah directament.

Em preguntava quants anys de presó podien caure'm per fer el que em disposava a fer, si és que em detenien.

Em vaig témer el pitjor quan, en arribar a Pankaj Shah, vaig veure llum al primer pis. Em vaig quedar al carrer, dubtant entre quedar-me allà i despertar sospites o anar-me'n al temple a veure el cerimonial nocturn, tot i que no recordava l'hora en què els monjos portaven Xiva a les habitacions de Parvati, el rentaven i el preparaven per a l'amor. Al cap de quinze minuts els llums es van apagar, i de seguida van sortir per la porta principal dos homes que no vaig poder reconèixer, atesa la distància i la foscor. Vaig esperar un altre quart d'hora per estar segur que no tornessin i que no hi havia ningú més a l'edifici.

En prendre la decisió d'actuar, vaig sentir uns batecs forts dins el pit, i la sensació que les meves cames eren de cartró. Quan un no és un heroi, quan ets una persona normal i corrent, les situacions delicades imposen un respecte i el risc dispara la secreció d'adrenalina. Si fes a Espanya una cosa com la que em disposava a fer, estaria molt espantat. A sobre, em trobava a l'Índia, i sol.

Però no em vaig fer enrere.

I no perquè em sentís un heroi, ni valent, ni animós. Ho vaig fer pel compromís adquirit des que la nota de l'Iqbal va arribar a les meves mans, i pels ulls de la Narayan.

Vaig rodejar l'edifici i vaig repetir el que havia fet la nit abans. Primer vaig saltar el mur i després vaig pujar fins a la finestreta del taller. Vaig treure la llanterna i en vaig il·luminar l'interior. Res no semblava haver canviat. Dormien gairebé igual. L'única diferència era que aquesta vegada la Narayan es va despertar immediatament, com si tingués els sentits alerta. En veure'm va venir de pressa cap a mi, va pujar a la taula i em va tocar els dits de la mà amb la qual m'agafava a la reixa.

—Senyor! —va sospirar amb emoció.

—Hola, Narayan.

—Ens traurà d'aquí?

—Sí.

—Hi estan disposats?

—Sí!

—Aleshores, d'acord.

No es va moure. Encara no.

—Què farà quan serem fora?

—Us portaré en un lloc segur.

—Amb vostè?

—No.

Li vaig veure una certa desil·lusió als ulls.

—Per què?

—No us puc treure del vostre país.

—Per què? —va tornar a preguntar.

—Perquè és impossible. Hi ha lleis i es necessiten documents.

—Jo vull veure Amèrica —va moure el cap amb vigor de dalt a baix.

—El món no és Amèrica, saps? De totes maneres, si ets lliure, potser un dia el món et semblarà petit. Depèn de tu, i de les oportunitats que potser tindràs des d'ara.

Em va mirar com si no m'entengués, i vaig decidir no perdre més temps parlant. Vaig treure les alicates.

—Tallaré aquesta reixa —li vaig explicar.

—No —va dir ella—. Molts ferros i després difícil passar. Millor la porta.

Tenia raó, però... la porta?

—Com arribo fins a la porta?

—Esquerra seva. Hi ha un petit mur. Salti i travessi el pati. Hi ha una porta que dona a un altre pati i en aquest hi ha la nostra porta.

Ho recordava.

—Desperta'ls —li vaig dir—. I que no facin gens de soroll, d'acord?

—Sí, senyor!

Semblava que estiguéssim jugant, però no era així. Era molt més que un joc. Passés el que passés, jo em recordaria tota la vida del que estava fent, i aquells nous...

Més, molt més, és clar.

Vaig començar a apilar caixes, no solament per passar jo a l'anada, sinó també per a la tornada, que seria molt més complicada amb els més petits. Vaig saltar el mur i em vaig trobar al pati intermedi amb molts objectes dels que venien a la botiga, preferentment dels que no s'espatllaven a la intempèrie. La porta es va obrir sense problemes i vaig arribar al pati on havia estat el dia abans, el de les quatre portes. Una donava al soterrani de l'edifici i l'altra, al taller. La del taller tenia un cademat i una cadena, no gaire gruixuda, però cadena al capdavant.

Vaig treure les alicates i vaig començar la feina de tallar una de les baules.

De tant en tant mirava amunt, als edificis dels costats, com si esperés veure-hi algú, o sentir un crit d'alerta. I si un testimoni ja havia trucat a la policia? Estava suant pel treball i per l'esforç. També vaig començar a suar de por. Vaig recordar aquella pel·lícula, *L'exprés de mitjanit*. Les presons índies potser eren com les turques.

A l'altra banda de la porta no se sentia res.

Les alicates van fer la seva feina lentament, i jo em vaig haver d'esforçar molt per saltar la cadena. Vaig haver de fer servir una barra de ferro que vaig trobar a terra per acabar de trencar la baula. En el moment d'obrir la porta, em vaig trobar un quadre difícil d'oblidar.

Els sis nens i les tres nenes eren drets, formant un grup compacte al davant de la porta. Anaven descalços, no tenien més roba que la que portaven al damunt i tenien els ulls molt oberts, a pesar d'haver estat arrancats del seu son després d'una llarga

jornada laboral. Em van fitar sense moure's. Em miraven tan fixament que d'entrada no vaig saber què fer.

—Hola —em vaig sentir dir a mi mateix estúpidament.

—Ell és Albert —va dir la Narayan.

—Anem?

—Sí.

I va començar la fugida.

Primer, travessar el pati. Després, el mur interior. La Narayan s'hi va enfilem i jo li vaig anar entregant els seus companys i companyes. Eren com plomes, no pesaven gens. Vaig començar a sentir una emoció molt estranya en tocar-los, agafar-los, pujar-los, acariciar-los. Em costava respirar.

Quan vam arribar al mur que ens separava del carrer, vam repetir l'operació. La Narayan va pujar a dalt i jo vaig ajudar els altres des de baix. Ella anava donant-los instruccions en la seva llengua. Probablement els més petits no sabien gens d'anglès, i potser ni tan sols els grans, si és que portaven tancats allà dins tants anys. L'anglès és pràcticament oficial i conegut arreu de l'Índia, però no tots els indis el parlen.

Vaig ser l'últim de pujar. L'únic que ens faltava era començar a córrer.

Per a la meua sorpresa, la Narayan no va baixar fins al carrer, sinó que va començar a baixar per les caixes del pati per tornar a dins.

—Què fas? —li vaig xiuxiuejar—. Anem-nos-en!

—Jo torno de seguida —em va dir.

Vaig pensar que volia robar diners.

—No ens cal res, puja!

—No —em va dir, tossuda.

Ja era a baix.

—Vols que ens enxampin?

—No ens veu ningú —ho va dir amb una fe cega—. Torno de seguida. Espera aquí o en aquest costat —va indicar la seva esquerra.

—Però...

No vaig tenir temps de fer o dir res més. La Narayan va desaparèixer al pati, va saltar el segon mur i ja va estar. Sense ella, de sobte, em vaig sentir força desprotegit. Vaig mirar els meus vuit «evadits».

—Qui de vosaltres parla anglès? —els vaig preguntar, dubtós.

Tots van somriure en veure que m'adreçava a ells, però cap no va contestar.

—Ai, ai, ai! —vaig gemegar.

Vaig fer el que m'havia dit la Narayan. Al capdavant ella podia pujar i baixar tota sola. Vaig baixar al nivell del carrer i vaig fer un senyal als meus acompanyants. Per primera vegada em vaig adonar que formaven un grup compacte, una «família». Els grans ajudaven els més petits, els donaven la mà, els guiaven. De manera que vam caminar fins a la cantonada, i allà va començar l'espera més estranya de la meua vida. Cada segon era una llosa i cada minut, un abisme. A l'Índia no hi ha policia pel carrer

com en qualsevol ciutat espanyola, almenys no tan visible, però si algú em veia amb aquells vuit marrecs, de nit, i s'aturava a fer-me preguntes...

Quan van haver passat cinc minuts, aquells famosos cinc minuts carregats de pors, evocacions i preguntes, els meus nervis ja no podien suportar més la tensió.

Vaig dirigir-me altre cop cap a la part del darrere de l'edifici.

Els meus vuit «alliberats» em van seguir.

—No, espereu aquí —els vaig dir.

Em van mirar com si estigués a punt d'abandonar-los.

—Maleït siga! —vaig mirar al lloc per on havia d'aparèixer la Narayan.

I aleshores la vaig veure.

Baixava pel mur i, en tocar a terra, va començar a córrer cap a nosaltres. A tota pastilla.

En arribar al meu costat gairebé ni es va aturar.

—Anem! —em va apressar aleshores ella a mi—. Anem! A córrer!

I vam córrer.

Com vam poder, però vam córrer. Jo vaig agafar en braços el més petit del grup i amb això vam guanyar una mica de temps.

Vam rodejar les cases, vam arribar al carrer principal i aleshores, en tombar el cap per veure per darrera vegada l'edifici de Pankaj Shah, vaig veure la resplendor.

Les flames ja llepaven el primer pis per anar a buscar els dos pisos superiors.

—Però què...? —em vaig quedar al·lucinat.

La Narayan em va estirar.

—Anem, anem! —va cridar.

Ningú no impediria que Pankaj Shah es convertís en una teia i, amb ella, totes les catifes, tota la foscor tancada en tants anys d'impunitat.

Aleshores vaig saber que l'Iqbal, d'alguna manera, no s'havia mort del tot.

I que havia guanyat.

No va ser fàcil arribar a l'estació de tren de Madurai, però ho vam fer. En la foscor de la nit, i malgrat la distància que vam recórrer, la resplendor de l'incendi de l'edifici de Pankaj Shah era visible des de quasi tota la ciutat. Vam sentir sirenes, les veus del desafiament esclatant en la tempesta quieta de les ombres. Era com si al centre de Madurai un volcà hagués entrat en erupció. No vaig poder parlar amb la Narayan en cap moment. No hi havia temps, només pressa. Però de vegades, en aquella fugida sense fre, en tenia prou mirant-la per saber que ja no era una nena, que havia fet el salt i que, amb la seva transformació en dona, també havia saldat els seus deutes amb el passat. Les nostres mirades es van trobar un parell de vegades. La primera, es va enfrontar a mi amb valor i decisió, gairebé desafiant. La segona, la vaig veure somriure.

Quan vam arribar a l'estació, vaig donar a la que ja podia considerar la líder del grup la meitat dels meus diners, per si de cas, i la carta que havia escrit a l'hotel.

—Si no torno, compra bitllets per a Anantapur. És possible que hàgiu de baixar a Bangalore i agafar un altre tren, no ho sé. Però aneu a Anantapur. Quan arribeu allà, aneu a aquesta adreça i entregueu aquesta carta. A dins ho explico tot. D'acord?

La Narayan ho va agafar tot, però la vaig veure tremolar.

—Senyor Albert...

—És només una precaució, res més.

Podia deixar les maletes a l'hotel i anar-me'n amb ells, però això hauria resultat molt sospitosos. Havia de comportar-me amb normalitat. No estava segur de res.

—L'Iqbal sempre va saber que vostè vindria —es va abraçar a mi de manera inesperada.

Se'm va fer un nus a la gola. No sé ni com vaig aconseguir anar-me'n després de separar la nena de mi. Un cop lliure, em vaig posar a buscar un *rickshaw* corrents.

No en vaig trobar cap.

Per l'hora, o per l'incendi, els carrers semblaven deserts.

Vaig intentar orientar-me com vaig poder, però no em va resultar fàcil. No podia deixar de mirar cap al centre. Els *gopurams* de Meenakshi brillaven davant de la foguera que crepitava a la vora seu. Quan vaig trobar un *rickshaw*, el seu amo dormia a dins. El vaig despertar sense miraments i no em vaig preocupar de negociar el preu del trajecte. Ja no. Li vaig posar cinc dòlars directament a la mà i li vaig donar el nom de l'hotel. La moto va espetegar pels carrers deserts i em sembla que vaig fer el viatge en un temps rècord. Quan es va aturar a la porta del Taj Garden li vaig ensenyar cinc dòlars més i vaig pronunciar una sola paraula: *Wait*.

Sabia que m'esperaria.

No vaig tardar més d'un minut, el temps d'entrar al vestíbul, recollir la maleta i la bossa i tornar a sortir. El foc encara cremava al lluny, però ja no eren flames altes,

sinó les brases. Tenia por que la seva virulència no hagués destruït també les cases veïnes, l'illa sencera, però em vaig quedar amb les ganes de saber-ho.

La Narayan havia desfermat el seu ressentiment, el seu odi infantil, els seus tres anys d'esclavatge.

I alguna cosa més, ho vaig comprendre de sobte.

Sense botiga, Pankaj Shah no podria tornar a reclutar més nens per esclavitzar-los.

El *rickshaw* va tornar a fer petar el seu motor per arribar a l'estació. Clarejava, i amb l'arribada del dia començava una part inquietant del viatge. I també la més inesperada. No era tant per la distància que em separava del meu destí com pel fet de recórrer-la acompanyat per aquells nou nens.

Em vaig adonar que estava a punt d'aconseguir el que m'havia proposat.

Quan vaig arribar a l'estació, primer no els vaig veure. Però em vaig tranquil·litzar de seguida, perquè ells sí que em van veure a mi i van sortir del seu amagatall, darrere uns paquets. La Narayan anava al davant.

—Senyor Albert!

El primer tren amb destí al nord sortia al cap de trenta minuts.

Van passar molt a poc a poc, però van passar. I ningú no ens va importunar ni ens va preguntar res. Un blanc i nou nens i nenes indis? I què? A l'Índia res no sembla cridar l'atenció.

Amb els primers raigs de sol vam sortir de Madurai, lliures.

El sud de l'Índia és pura verdor, pur encant surant en exuberàncies, enfront de la major diversitat del nord. No m'hauria cansat d'admirar el paisatge a través de la finestreta del tren si no fos perquè també era un paisatge especial veure els meus petits adormits o relaxats després de la inquietud de la nit.

Ni tan sols feien preguntes. La Narayan els havia dit que eren lliures i que viatjaven cap a un lloc molt bonic on tot seria diferent.

—La Pushpa i la Chandaben —em va presentar les dues nenes—. El Mehendra, el Ravi, l'Abhyankar, el Vinesh, el Rajiv i el Pawan —va fer el mateix amb els sis nois.

En Pawan era el més petit. Em mirava com si jo fos la pura reencarnació de Xiva.

Si els anglesos van fer alguna cosa ben feta a l'Índia, va ser construir una xarxa ferroviària a l'estil de la britànica. Avui, la millor manera de viatjar encara és el tren, malgrat que els vagons siguin infectes per a un occidental i els trens es converteixin en formiguers superpoblats, amb gent penjant a les finestres, els estreps, suspesa als sostres o fins i tot aprofitant qualsevol forat apte a la mateixa locomotora. Nosaltres havíem tingut sort, pel fet d'haver arribat d'hora a l'estació, i perquè el tren sortia de Madurai. Al cap de dues hores el tren estava saturat i avançava amb una parsimònia mandrosa a través de Tamil Nadu, cap al nord, cap a l'estat de Karnataka, la capital del qual és Bangalore. Vam comprar una mica de menjar a la primera parada. Menjar i aigua. També vaig fotografiar per primera vegada els meus companys de viatge i el tren, i vaig recuperar la vaga noció de la meva faceta professional com a periodista.

Just quan vaig treure la fotografia de la meva dona i els meus fills, per aferrar-me a la seva imatge com a força vital, la Narayan es va despertar al meu costat i s'hi va fixar. Va acabar agafant-la amb els seus dits ferits per les agulles i va passar un llarg minut estudiant-la. Després me la va tornar.

—Bonica esposa —va dir.

—Gràcies.

—Ells treballen?

Sabia de qui parlava.

—No, al meu país els nens no ho fan.

—Oh!

—Parla'm de tu, Narayan —vaig convidar-la a fer-ho per primera vegada.

—Poc —em va mirar amb tristesa.

—Per què et van vendre els teus pares?

—El meu pare volia fills, no filles. Filles costen dot.

Coneixia mil històries, de dots, de casaments concertats seguint la tradició. Jo mateix n'havia estat testimoni d'un en un viatge anterior, a Agra. La núvia tenia uns quinze anys i acabava de conèixer el seu marit a la cerimònia. Se n'anava de casa seva per anar a viure a la del marit, de manera que el canvi seria radical. Perdia una

família que estimava i que l'estimava per guanyar-ne una altra del tot desconeguda, inclòs l'home, que disposaria de la seva persona com més li plagués. Per això estava tan trista, i somreia forçada, amb llàgrimes als ulls, mentre els que havien vaticinat la seva felicitat mitjançant auguris cantaven riallers per la felicitat de tots dos. Un món estrany. I si la cremaven, com feien encara moltes famílies, mitjançant un «accident domèstic», per aconseguir d'aquesta manera un segon dot en tornar a casar el fill mascle?

—El teu pare et va vendre només a tu?

—I a una germana. Ella va morir.

—Explica'm la història de l'Iqbal.

—Iqbal fort, molt fort —la seva carona fosca es va omplir amb un somriure ampli—. A ell el van vendre abans. Cinc anys d'edat d'Iqbal. Però Iqbal molt llest.

—Com va poder formar un sindicat, un front d'alliberament o el que sigui que em vas dir que havia fet?

—Es va escapar tres vegades, però no per fugir. Reunia nois i noies, teixidors de catifes. Iqbal volia fer catifes. Però no tancat, ni gratis. Treball —va ensenyar-me el palmell de la mà—, diners —va ensenyar-me l'altre palmell—. Iqbal mobilitzà tots, i va aconseguir vaga.

—Què?

—Vaga —es va pensar que jo no sabia què volia dir—. Ningú treballa. Fabricants trencar moltes vares aquí —es va tocar l'esquena.

Estava espantosament fascinat.

—Com el van matar? —vaig aconseguir preguntar.

—De pallissa —la Narayan em mirava als ulls, i a mi em costava aguantar-li la mirada—. Escarment per a tots.

—Ho van fer al davant de...?

El tren va fer sonar el seu xiulet, i això ens va fer perdre la concentració. La Narayan va fer un bot. El Pawan i la Pushpa es van despertar de cop. El més petit no sabia on era en aquell moment i li van venir ganes de plorar, com a qualsevol nen que es desperta i s'espanta. La Narayan li va agafar una mà i li va fer un petó al front. Li va dir alguna cosa en la seva llengua i el petit va tornar a tancar els ulls.

—Iqbal va tenir una gran idea amb missatges en catifes —la nena es tornava a adreçar a mi—. Sempre va estar segur que vostè en trobaria un.

—Jo?

—Vostè.

Vaig comprendre la seva associació. Jo era Occident.

El «Setè de Cavalleria» dels temps moderns.

—Per què vas cremar la botiga, Narayan?

Era la mena de pregunta absurda que no es mereixia cap resposta. I la Narayan no me la va donar. En part la sabia. Vaig pensar que en part a l'Índia el foc és l'element purificador. No en va incineren els cadàvers. En alguna banda l'Iqbal ho devia agrair.

La pira funerària més gran que s'hagi pogut imaginar mai, feta amb les catifes que ell i els altres van teixir en vida.

Encara que el propietari de Pankaj Shah tingués realment una fàbrica, i més treballadors, esperava que allò significués la seva ruïna.

Ho vaig desitjar amb tota l'ànima.

I vaig pensar que, després de mort, l'Iqbal podia ser el germen d'aquella revolució.

—On ens porta, senyor Albert?

Cada vegada que deia *Mister Albert* ho pronunciava d'una manera especial, tot i que per un estrany joc fonètic a mi em sonava igual que «mis-er-abl».

—A un lloc on no haureu de treballar, llevat de fer-ho per al bé de la comunitat, sinó estudiar i aprendre a ser persones.

Em va sonar a Utopia.

Però no li'n vaig dir res.

Va ser un llarg viatge de moltes hores, incòmode, dur, però més i més gratificant a mesura que anava coneixent més la Narayan, la Pushpa, la Chandaben, el Mahendra, el Ravi, l'Abhyankar, el Vinesh, el Rajiv i el Pawan i parlant-hi. Nou històries, nou somnis, nou rostres gravats en la meva memòria i el meu cor. I per boca seva també vaig saber coses de Hari, Sudha, Lakshmi, Rajesh, Arun o Bramaputra, de tants nens i nenes que no ho havien aconseguit, que havien mort per alguna malaltia o pallissa o que, en ser grans, havien estat venuts altra vegada per a altres comerços menys artesans o «alliberats» al carrer a la seva sort. Jo els havia dit a en Toni Roura i l'Adrià Calafat que, encara que hi hagués milers de fabricants de catifes, solament m'havia arribat la veu de l'Iqbal. Continuava essent cert, però nou supervivents marcaven molt més la magnitud de la tragèdia.

Qui salvaria de l'oblit els cent noranta-nou milions nou-cents noranta-nou mil nou-cents noranta-un restants?

Sí, va ser un llarg viatge a través d'una petita part de l'Índia, però també a través de mi mateix, un viatge que va deixar una petja tan profunda com la que deixa l'arada a la terra. Vaig pensar en tantes coses que em costaria molt recuperar-les avui, escrivint això. Hi ha coses que fan mal i que deixen ferides en el moment. Després perdura el record, però no és el mateix. El curiós és que em sentia heroic i estúpid alhora, gran i petit, en pau i en guerra, important i ximple del cabàs. Havia jugat com un adult per primera vegada i havia guanyat. Sabia que havia guanyat perquè la Narayan i els altres n'eren la prova. Però tot el meu ésser s'esmicolava com el fang amb el pas d'un temps ferotge i mil·lenari.

Al capvespre, veient una de les postes de sol més boniques que he vist mai, vaig plorar.

Com un nen.

Sol, perdut, alliberat, retrobat, redimit.

Vaig plorar sense que em veiessin, dèbil i fràgil, mentre alliberava la tensió de les darreres quaranta-vuit hores i, més encara, dels dies viscuts des que en Martí em va lliurar el missatge de l'Iqbal. L'autòmat que actuava a impulsos, per mer instint, tornava a ser una persona. De larva a papallona. Vet aquí que tenia ales. Per estrany que em semblés, ho havia aconseguit.

Moltes vegades una vida s'extingeix sense un sentit.

Em penso que des d'aquells dies, la meva va trobar el seu.

Quan el sol es va haver post, jo també em vaig adormir, tot i que no va ser gaire temps. Em pensava que acabava de tancar els ulls quan em va despertar el xiulet del tren i el compte enrere de la primera part del viatge: Bangalore.

Vam dormir a la mateixa estació, lluny de mirades curioses i formant un cabdell tots deu, després d'haver sopat una mica de *nan* amb pollastre a l'estil *tandori*, una

combinació molt clàssica en la gastronomia del país. El *nan* és el pa indi, fet amb llevat. El *tandori*, un estil de cuinar en el qual s'empra un forn especial d'argila conservat a una temperatura molt alta amb carbó, per donar al menjar un lleuger sabor fumat. Aquell dia era la primera vegada que no menjava en un hotel, contravenint totes les recomanacions que donen les autoritats sanitàries als països occidentals. Però va ser el meu millor sopar a l'Índia. Tots asseguts a la gatzoneta, rient, fent broma, corrent la cortina del passat.

A l'alba, amb el cos adolorit i enyorant els meus plaers occidentals —dutxar-se, rentar-se, esmorzar—, vam reprendre el camí. Al tren d'Anantapur vam viure les mateixes situacions que el dia anterior, amb la diferència que, aquesta vegada, el viatge va ser més curt.

Aquella nit, quatre *rickshaws* ens van deixar a les portes del Rural Development Movement o, com deien ells, utilitzant les sigles RDM pronunciades a l'anglesa, «Ardiem».

—Vol repetir-ho, per favor?

Ho vaig fer. A grans trets. Madurai, la botiga de catifes, els nou nens i nenes esclavitzats, la fugida, l'incendi... i, retrocedint una mica més, l'Iqbal, els seus missatges, la mateixa Barcelona, on aquell home que tenia al davant havia nascut...

Ventura Masferrer em va contemplar amb una barreja d'estupor i incredulitat. No valien credencials de periodista ni heroïcitats salvadores. Jo era un boig que em presentava a la seva vida, a la seva obra d'ajuda, amb un carregament de nens per demanar-li que se'ls quedés i en tingués cura.

—Som una comunitat rural, no una obra benèfica a l'ús. S'imagina què passaria si arribessin nens no ja de tota l'Índia, no, sinó només de Bangalore o de la resta d'aquest mateix estat?

—Vol que ens en tornem?

—Jo no he dit això.

—Però l'he posat entre l'espasa i la paret.

—Tampoc.

—Només conec la fundació per coses que n'he llegit a Barcelona, però a més d'ensenyar-los a treballar la terra i donar-los una educació, vostè deu tenir aquí un hospital, i un orfenat i...

—Vostè sap que no faré fora aquests nens. Si no, no hauria vingut fins aquí.

—La veritat és que no n'estava gaire segur —vaig abaixar els ulls com si em disculpés pels meus dubtes—. No crec que hagi comès cap delicte traient-los d'aquell taller, però la Narayan, la més gran, el va cremar, i potser els amos li poden seguir la pista i acusar-la d'alguna cosa.

—No, això no. Oblidi-ho.

—Aleshores, si és pels diners...

—Els diners ens fan molta falta, senyor Serradell, i per això tenim la fundació a Barcelona, perquè ens facin arribar fons i per sensibilitzar la gent. N'hi ha prou amb el que es gasta una persona en un vermut amb tapes un diumenge perquè un dels nostres nens mengi un mes i tingui una oportunitat a la vida. Amb tot, no parlem de diners, sinó d'aquesta situació tan insòlita.

—Ho sé.

—Escriurà sobre tot plegat?

—Sí —vaig ser rotund—. Vull explicar la història de l'Iqbal, i parlar dels nens que fan catifes «a mà» perquè nosaltres tinguem una mica de la bellesa de l'Orient a casa nostra. Pensava enviar-li el que cobri per aquestes feines, per ajudar a la manutenció dels meu nou fillols.

—Els vol adoptar? —va somriure l'home.

—Quin remei! —vaig fingir resignació.

—Vostè va acceptar un gran compromís en ficar-se en tot aquest embolic.

—Ho sé. Per això en comptes de tenir un «protegit», com altres persones a Espanya, en tindrè nou. No sóc ric, però alguna cosa faré amb...

—No es creï cap obligació, per favor. Pot ser que amb el que cobri per aquest article o pels que faci, si com em penso la història de l'Iqbal arriba a ser coneguda a Espanya, en tingui prou per ajudar a la seva manutenció i educació durant anys. Que té família?

Vaig treure la fotografia de l'Estrella, la Diana i l'Òscar. Estava una mica arrugada. La hi vaig allargar.

—Una família molt maca —va sospirar ell.

—Sí —vaig acceptar jo, mirant enllà de la finestra, on la nit queia sobre l'RDM.

Ventura Masferrer va copsar la meva intenció.

—El món és ple d'injustícies —va dir—, i ens dolen, i més les que tenen a veure amb nens, però no es turmenti per això. Només sent racionals hi podem fer alguna cosa, cadascú en la seva petita parcel·la d'influència. Jo tinc una missió aquí, i vostè la té allà, d'entrada estimant els seus fills i fent que siguin unes bones persones. Cadascú té el seu lloc, i encara que ara s'hagi sortit del seu i sigui aquí, em sembla que ja sap que no pot alliberar tots els nens que treballen com a esclaus al món. Però la seva veu és important. I si treballem ara, encara que sigui en aquesta petita illa —va assenyalar a l'altra banda de la finestra—, almenys hi haurà una propera generació més humana i amb més cultura, honradesa i sentit de l'equitat. No podem fer-ho tot de cop, però s'ha de començar per alguna cosa. Vostè va tenir proves d'aquesta alguna cosa i va actuar. La veritat és que em sento impressionat. Solament un boig o algú amb un alt grau de consciència hauria fet el que ha fet.

—Jo més aviat sóc un boig.

—En moltes civilitzacions els bojos eren venerats perquè eren diferents —Ventura Masferrer em va posar una mà al genoll, amigable. Després es va posar a nedar en la meva consciència—. Vostè està cansat, esgotat, i ara mateix li sembla que viu una al·lucinació. El temps li donarà la mesura de tot.

—La primera vegada que vaig ser a l'Índia em vaig sentir fascinat, però va ser al cap d'uns mesos que em vaig adonar realment de moltes coses; quan les olors, les sensacions, els sentiments, els trets, tot va tornar a mi, com si en tingués «mono». L'Índia et produeix ressaca.

—Ja ho sé.

Em vaig enfrontar als seus ulls bondadosos però fermes, i vaig intentar exorcitzar els fantasmes que encara em poblaven la ment.

—Creu que he fet una bestiesa típicament occidental venint aquí per una simple nota de socors?

—No, ni de bon tros.

—A mi em sembla tan poc. Nou nens...

—Escolti —em va interrompre—. S’ha preguntat per què hi ha tantes organitzacions no governamentals actualment al món? I per què hi ha tantes causes per les quals lluitar? Unes es dediquen a vetllar pels homes, d’altres pels animals, d’altres per la Terra i el medi ambient. N’hi ha milers, en defensa de les tortugues, de les foques, dels indis aborígens, dels elefants, dels rinoceronts, de les selves... Els països han fet bancarrota, humana i moral tant com econòmica, i els governs estan lligats de mans i peus, víctimes de les seves pròpies trampes. En tenen prou de mirar-se el melic. A més, necessiten vots, de manera que actuen per guanyar-los, i sempre són vots a curt termini per a accions a curt termini. Si no fos per aquestes ONG, per fundacions com la nostra, o per actes aïllats de persones com vostè, res no seria possible. I no pensi que és poc. Nou éssers humans són nou éssers humans, el mateix que mil o cent mil. Qui sap si entre aquests nens que vostè ha portat no hi ha un futur Gandhi. En tot hi ha una mà especial. Per a uns és divina, per a d’altres és cosa del destí, per a d’altres encara forma part del gran equilibri còsmic. Però res no és negligible. Els humans hem atacat aquest planeta més i de manera més agressiva els darrers cent anys que en tota la història. Li hem declarat la guerra, i el planeta tot just ara està començant a defensar-se, canviant el clima, buscant mecanismes d’ajustament. La nau Terra és un ésser viu, senyor Serradell. Nosaltres som uns intrusos i aviat ens tocarà limitar-nos a sobreviure, res més. I, mentrestant, encara busquem justícia entre nosaltres, i alguns lluiten per salvar el que d’altres destrueixen. Benvingut al camp dels primers.

—Gràcies —el vaig considerar l’afalac més important que havia rebut mai.

—M’alegro que sigui entre nosaltres.

—I jo de ser aquí —vaig assentir.

—Per què no es queda uns dies?

M’ho vaig rumiar, i vaig pensar en la Narayan i els altres. I de cop vaig recordar la Diana i l’Òscar.

—Me n’he de tornar —vaig xiuxiuejar.

—Demà puc fer que el portin a Bangalore amb cotxe perquè pugui agafar l’avió a Bombai.

—No voldria causar molèsties.

—No ho serà, li ho asseguro. Què dirà a aquests nens?

—Què els puc dir?

—Digui’ls que tornarà.

—Pensava fer-ho.

Ventura Masferrer es va posar dret.

—Vingui, li ensenyaré el seu allotjament —em va dir—. No vull que s’adormi dret. Però l’aviso que demà, durant l’esmorzar, abans d’anar-se’n, em parlarà de com està Espanya, d’acord? Fa massa temps que no hi vaig.

No me'n vaig anar l'endemà, sinó al cap de dos dies. Primer perquè em vaig despertar poc abans de l'hora de dinar, segon perquè va ploure amb generosa copiositat i em van dir que seria un problema arribar fins a Bangalore, i tercer perquè vaig acabar passant-me hores xerrant amb el responsable de l'RDM. També vaig estar amb ells, els meu nou adoptats.

La segona i última nit de la meva estada allà, vaig pensar en el santó. No havia tornat a evocar-ne la imatge ni les paraules des del moment que no el vaig trobar al costat de la sèquia, abans d'anar al taller de Pankaj Shah a alliberar els meus nens. Encara avui, em pregunto si va existir.

Tot és possible.

La Narayan, la Pushpa, la Chandaben, el Mahendra, el Ravi, l'Abhyankar, el Vinesh, el Rajiv i el Pawan portaven roba neta, blanca i pura, i anaven tan polits que semblaven uns altres. Alguns preceptors ja havien començat a treballar amb ells, parlant-los, buscant les ferides de les seves ànimes, integrant-los, unint-los a altres nens i nenes, preparant-los per rebre una educació i per treballar a l'RDM. S'havia creat un estrany vincle entre nosaltres.

En acomiadar-me d'ells hi va haver llàgrimes, petons i abraçades.

Quan em vaig acomiadar de la Narayan, em va dir una paraula que em va recordar la meva infantesa, aquells dies en què vaig convertir la figura de Mahatma Gandhi en una de les meves preferides.

—*Bapu.*

Vol dir una cosa així com «pare», tot i que com a occidental no estic gaire segur de tots els seus significats.

Me'n vaig anar amb el cor dividit, però sense mirar enrere. Me'n vaig anar sabent que hi tornaria. Me'n vaig anar deixant alguna cosa meva.

Com em va dir Ventura Masferrer, no podem canviar-ho tot de cop, però n'hi ha prou de fer un primer pas. Tant de bo l'efecte dòmino fos immediat en tot.

L'Iqbal havia mogut una primera fitxa en el meu joc, i en el de moltes altres persones, com els seus companys i companyes de l'esclavatge modern.

Vaig arribar a Bangalore i vaig tenir la sort de poder agafar un avió a Bombai aquella mateixa tarda. I, una vegada a Bombai, vaig aconseguir un vol d'Air India per a l'endemà a la tarda amb destinació Londres, on podria enllaçar amb un vol d'Iberia cap a Barcelona. Vaig tornar al mateix Taj Mahal Hotel que tant m'agradava i vaig recuperar una mica més les forces. Des d'allà vaig trucar a l'Estrella per dir-li que tornava a casa.

Va ser una llarga conferència, perquè li ho vaig explicar tot.

En paus.

L'endemà al matí vaig anar a visitar la casa de Gandhi a Bombai. Ja hi havia estat, però necessitava tornar-hi. Em vaig passar gairebé una hora al balcó de fusta enreixada meditant i recuperant cada vegada més l'equilibri de les meves emocions. En sortir em sentia molt millor. Amb ganes de tornar amb la meva família. També vaig passejar per l'estació Victoria, per omplir-me una vegada més de l'esperit de l'Índia, em vaig submergir en la seva densitat, el seu bigarrament, la seva força, i vaig ser un més del milió de persones que es mouen cada dia marxant o arribant-hi amb tren. Vaig fer fotografies i vaig comprar per a la Diana el sari més bonic que vaig poder trobar, a més d'una magnífica caçadora per a l'Òscar i una bossa per a l'Estrella. Tot això també és barat, allà.

I no sabia com o qui ho fabricava.

Aquest és un món estrany, en el qual constantment estem temptejant amb les mans allargades i els ulls tancats. I no em refereixo a l'Índia. Parlo de tot el planeta.

A la tarda vaig agafar el vol a Londres, vaig sortir del país, vaig començar a escriure a l'avió, abans que les emocions poguessin filtrar-se d'alguna manera, i no vaig deixar de fer-ho mentre al meu voltant tothom dormia. La nit, breu en volar contra el sol, va ser, així, encara més curta. Les hores d'espera a la zona de trànsit de l'aeroport de Londres van ser una continuació de la feina. I vaig acabar el meu primer reportatge, i l'esquema d'aquest llibre, en la darrera etapa. Volia escriure'l al més aviat possible.

Vaig aterrar a Barcelona que vesprejava i en posar peu a terra em vaig sentir molt estrany.

Com si mai no hagués sortit de casa.

A QUI PUGUI INTERESSAR...

Com deia a la dedicatòria d'aquest llibre, el veritable Iqbal Masih va existir.

L'Iqbal Masih va ser venut pel seu pare als quatre anys per setze dòlars. El seu comprador, un fabricant de catifes, el va fer treballar des d'aleshores a la seva botiga sense dret a res que no fos menjar i un racó a terra on dormir cada nit. L'Iqbal li pertanyia. Havia pagat per ell. Esclau però intel·ligent, sobrevivint a l'infortuni i les pallisses, l'Iqbal es va rebel·lar contra tot plegat i va començar a lluitar d'una manera que ni ens podem imaginar. Va dirigir el Front d'Alliberament del Treball Forçat del Pakistan i, per un atzar del destí, en conèixer-se la seva història als Estats Units, li van atorgar el premi Reebok de Drets Humans. Aquest reconeixement, la seva influència entre els altres nens esclavitzats, i l'aura de líder nat que l'envoltava, va fer que els fabricants de catifes del lloc se sentissin amenaçats i decidissin eliminar-lo perquè res no canviés al seu horitzó.

L'Iqbal Masih va ser assassinat a l'abril del 1995.

Impunement.

Per increïble que sembli, només tenia dotze anys.

Els fabricants de catifes continuen utilitzant nens esclaus i, de fet, res no ha canviat.

Els viatgers que van a l'Índia o al Pakistan continuen tornant amb boniques catifes fetes a mà, i molt barates per a la nostra economia. Si aquestes mateixes catifes es compren a Occident, costen una fortuna, pels intermediaris i les despeses de transport. Però són molt boniques, i apreciades a les millors cases. La seva fama les precedeix. Els venedors sempre diuen el mateix, perquè és el seu millor argument de venda: són fetes a mà.

Aquest és el seu mite.

I com més petita sigui la mà, més petits i delicats són els nusos.

Afortunadament, el món ha començat a prendre nota d'aquests fets. A la primera meitat dels anys noranta, es va desfermar una campanya mundial contra una coneguda marca de sabatilles esportives perquè en la seva fabricació, en un país del Tercer Món, explotava nens petits. La marca va haver de tancar la fàbrica i, per rentar la seva imatge, va donar suport a una fundació dedicada a l'educació dels més petits. És a dir, cada dia hi ha més gent que és conscient que està pagant a preu de saldo objectes fets amb sang, suor i llàgrimes infantils.

És el primer gran pas.

* * *

Al món hi ha entre 200 i 250 milions de nens esclavitzats i obligats a fer treballs inhumans de tota mena, i a prostituir-se. Aquests «imprecisos» milions es redueixen a 73 milions de nens d'entre deu i catorze anys —com si no n'hi hagués de menys de deu anys o de més de catorze—, segons l'OIT (Organització Internacional del Treball). Encara que només fossin aquests 73 milions, la xifra representaria aproximadament un nen esclavitzat de cada vuit que viuen a la Terra, inclosos els nens entre deu i catorze anys. La majoria d'aquests casos es donen en els països de l'anomenat Tercer Món, que es concentren a l'Àsia i l'Àfrica, seguits dels de l'Amèrica Llatina, per bé que avui dia no hi ha cap país que se'n salvi en una mesura o una altra.

Quaranta-nou països han signat recentment el Conveni 138 de l'OIT, pel qual es prohibeix el treball de nens en edat escolar. Cent setanta-tres països van celebrar una reunió per tractar sobre el tema el 1996, l'any en què la UNICEF va llançar un missatge desesperat advertint que la situació era «una ofensa a la nostra civilització» i una «violació de tots els drets humans». El 27 de febrer de 1997 es va clausurar a Amsterdam la Conferència de l'OIT encaminada a eradicar el treball infantil, conferència que es proposava com a meta el 1999. Un projecte lloable tot i que molt difícil. Dos centenars de representants de governs, sindicats i organitzacions civils de quaranta països van acordar en aquella conferència la firma del protocol que prohibiria el treball infantil el 1999, amb la intenció d'entrar al segle XXI amb millors perspectives. El problema és que hi ha països en els quals el treball infantil dóna lloc al 40% de la producció nacional, i per pal·liar això el món ric només té una mesura vàlida: ajudar aquests països amb diners, per a educació i la millora de les estructures socials. Amb menys de l'1% del que el món es gasta cada any en armament s'aconseguiria. L'analfabetisme i el subdesenvolupament són la clau perquè moltes nacions segueixin formant part del Tercer Món en el futur. Així, el seu destí sembla engrandir encara més l'abisme que els separa dels països rics. La seva necessitat de mà d'obra barata per subsistir o competir és també la seva espasa de Dàmocles. Cada any, un milió de nens s'incorpora al mercat de l'esclavatge en les seves diferents facetes, una de les més espantoses de les quals és la prostitució.

L'Iqbal era pakistanès. M'he pres la llicència de situar el llibre a l'Índia per la senzilla raó que encara no he estat al Pakistan però sí que he recorregut l'Índia de dalt a baix i he conegut botigues com la que descriu a la meua història. En el passat, també he vist treballar nens sense saber fins a quin punt devien ser com l'Iqbal. Tots els nens esclaus són l'Iqbal, es rebel·lin o no. No podem sentir-nos culpables de tot el que passa, ni tan sols pel fet de tenir una catifa, però conèixer és saber i, en la nostra era global, cada dia coneixem i sabem més coses. En l'era de la comunicació i la informació, la ignorància resulta dramàtica.

O, com va dir Gandhi: «La pitjor de les violències és la indiferència».

Agraïments

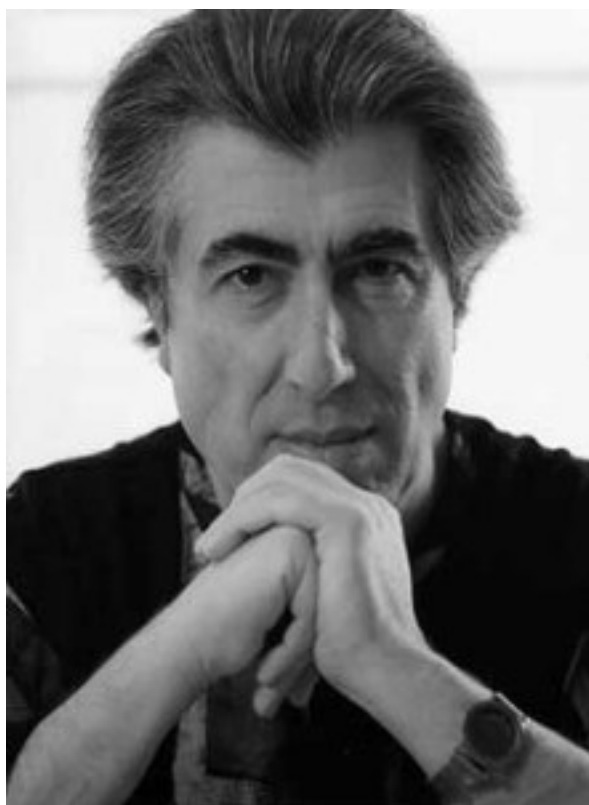
Gràcies a Toni Lloret, per l'article publicat a *El Periódico* de Barcelona, el dia 3 de gener de 1996, la lectura del qual em va fer decidir a escriure aquest llibre.

Gràcies a María José Muñoz, per guiar-me dues vegades per l'Índia i ensenyar-me'n els secrets.

L'RDM que apareix en aquest llibre no existeix, com tampoc no correspon a cap persona el nom de Ventura Masferrer, però a Anantapur sí que existeix l'RDT (Rural Developement Trust), fundat per Vicenç Ferrer, i existeix la fundació que li dóna suport a Barcelona. M'he inspirat en ells per donar forma a la part final de la meva història, i vull manifestar-los la meva gratitud per la seva inspiració i per la seva tasca.

Per la mateixa raó, tampoc no existeix —que jo sàpiga— l'AAD (Ajuda d'Acció Directa), però he de donar les gràcies a totes les organitzacions no governamentals esmentades al llarg d'aquestes pàgines per la seva labor. El seu esperit és aquí, present.

JORDI SIERRA I FABRA, 1996-1997

JORDI SIERRA i FABRA (Barcelona, 1947) és un dels autors més prolífics i premiats del panorama literari espanyol, i, amb vuit milions de llibres venuts i dues dotzenes de premis literaris a banda i banda de l'Atlàntic, un dels autors més sorprenents per la versatilitat de la seva obra, que aborda tots els gèneres. Viatger impenitent —afició que nodreix part de la seva extensa producció literària— i compromès amb la realitat, ha creat la Fundació Jordi Sierra i Fabra, a Espanya, i la Fundación Taller de Letras Jordi Sierra i Fabra, a Colòmbia, a fi d'impulsar la lectura i la cultura, i ajudar els joves escriptors en els seus primers passos, les quals convoquen anualment el premi literari per a menors de divuit anys que porta el seu nom. Per aquesta labor social les seves fundacions van ser mereixedores del Premio IBBY-Asahi de Promoción de la Lectura el 2010, màxim guardó internacional en la matèria.

Premio Nacional de Literatura Juvenil el 2007 i dos cops candidat al Premio Andersen, Sierra i Fabra també va rebre l'any 2012 el Premio Cervantes Chico de Literatura Infantil y Juvenil en reconeixement dels quaranta anys de vida professional, i el 2013, el Premio Iberoamericano de Literatura per l'aportació de la seva obra i la seva figura a la narrativa llatinoamericana.